

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**PATERNAL BAĞLANMA İLE EVLİLİK DOYUMU
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Gizem HAMURCU

İstanbul, 2018

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**PATERNAL BAĞLANMA İLE EVLİLİK DOYUMU
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Gizem HAMURCU

Öğrenci No:
17550900039

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Kahraman

İstanbul, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum '**Paternal Bağlanma İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım 31/05/2018.

Aday: Gizem HAMURCU

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

31 / 05 / 2018

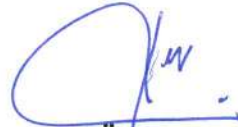
Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 17550900039 numaralı *Gizem HAMURCU'nun* "Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Paternal Bağlanma İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 29.05.2018 tarih ve 2018/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (45.) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/oybirliği* ile *Kabul/Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

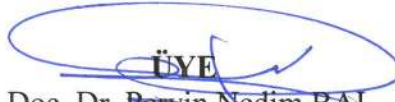
DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin EBADİ
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Doç. Dr. Pervin Nedim BAL
(İbn Haldun Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Gizem Hamurcu
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Kahraman
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans 2018
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Evlilik Doyumu, Paternal Bağlanma

ÖZET

PATERNAL BAĞLANMA İLE EVLİLİK DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yapılan araştırmanın amacı babaların evlilik doyumu ile paternal bağlanma ve altboyutları arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırma Ankara ili Çankaya ilçesindeki üç adet farklı Aile Sağlığı Merkezinde uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 6-12 aylık bebeği olan 25 yaş ve üstü 142 evli baba oluşturmaktadır. Data toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada SPSS programı kullanılmıştır. Araştırma sorularının cevaplanması amacıyla seçilecek testler için veri dağılım türleri dikkate alınmış ve parametrik test tekniklerinin normal dağılım varsayımının sağlanmadığı görüldüğünden araştırma sorularının cevaplanması amacıyla parametrik olmayan test tekniklerinden faydalanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda evlilik doyumu ile paternal bağlanma arasında ilişki bulunmuştur. Farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Bu bulgulara ek olarak ortalama sıra değerleri incelendiğinde 3-4 çocuk sahibi olan katılımcıların 1-2 çocuk sahibi olan katılımcılardan daha yüksek Evlilik Doyumu Ölçeği puanına sahip olduğu görülmüştür. Araştırmanın esas konusu olan paternal bağlanma ile evlilik doyumu arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş dolayısı ile iki kavram arasında ilişki olduğu tespit edilerek literatüre yeni bir kaynak sağlanmıştır.

Name and Surname : Gizem Hamurcu

Advisor : Asst. Prof. Süleyman Kahraman

Type and Date : Master, 2018

Field : Clinical Psychology

Keywords : Marital Satisfaction, Paternal Attachment

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PATERNAL ATTACHMENT AND MARITAL SATISFACTION

The aim of the study is to examine the relationship between marital satisfaction of fathers and their paternal attachment, and the relationship between its sub-dimensions. The research is applied in three different Family Health Centers in Ankara-Çankaya. The research's sample is consisted of 142 married fathers who are older than 25 and have a 6-12 months baby. Personal Information Form, Father-Infant Attachment Scale and Marital Life Scale were used as data collection tools. SPSS program is used in this research. On the purpose of answering the research questions, the types of data distribution for the tests to be chosen was taken into consideration and in order to answer the research questions, the techniques which are not parametric was utilised since the normality assumption of parametric test techniques failed. Results showed that there is a relationship between marital satisfaction and paternal attachment. According to the results, there is a statistically significant difference between different age ranged participants, according to their patience and tolerance sub-dimensions and father-infant attachment scales. In the light of these information, it is found that there is a relationship between fathers' age and their paternal attachments. Additionally, when mean ranks were examined, it is found that the participants' having 3-4 children had higher score on Marital Life Scale than others having 1-2 child(ren). In conclusion, the relationship between marital satisfaction and paternal attachment, which is the main topic of this research is found statistically significant and by determining a relationship between the notions a new reference is provided to the literature.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1
1.KURAMSAL AÇIKLAMALAR	6
1.1.Evlilik ve Evlilik Doyumunun Tanımı ve Kapsamı	6
1.1.2.Evlilik Doyumuyla İlgili Kuramlar	7
1.1.2.1.Sosyal Mübadele Kuramı	7
1.1.2.2. Bağlamsal Model	7
1.1.2.3.Sevginin Evrimi Kuramı	8
1.1.2.4.Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Kuram	8
1.1.2.5.Bağlanma Kuramı	8
1.1.2.6.Öğrenme Kuramı	8
1.1.3.Evlilik Doyumunu Yordayan Faktörlerle İlgili Yapılmış Araştırmalar	9
1.2.Bağlanma Kuramı	13
1.2.1.Bağlanma Kuramının Gelişimi ve Bebeklik Döneminde Bağlanma	14
1.2.1.1.Bebeklik Dönemi Bağlanma Stilleri	19
1.2.2.Yetişkinlikte Bağlanma	19
1.2.2.1.Yetişkinlik Dönemi Bağlanma Stilleri	21
1.2.3.Ebeveyn-Bebek Bağlanması	22
1.2.3.1.Ebeveyn-Bebek Bağlanma Evreleri	22
1.2.4.Maternal (Anne-Bebek) Bağlanma	23
1.2.5.Paternal Bağlanma (Baba-Bebek Bağlanması)	23
1.2.5.1.Babalık Davranışları	26
1.2.5.2.Babalık Kavramıyla İlgili Yapılan Bazı Çalışmalar	26
2.YÖNTEM	27
2.1.Araştırma Modeli	28
2.2. Örneklem	29
2.3.Veriler Toplama Araçları	30
2.3.1.Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği	30
2.3.2.Evlilik Yaşamı Ölçeği	31

2.3.3.Kişisel Bilgi Formu.....	31
2.4.Verı Girişı ve Analizi	32
3.BULGULAR	33
3.1.Tanımlayıcı Bulgular	34
3.2.Ölçek Betimsel İstatistikleri	34
3.3.Araştırma Soruları	34
4.TARTIŞMA	46
SONUÇ	52
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	66

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1 Katılımcı Demografik İstatistikleri	29
Tablo 2 Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Güvenirlik İstatistikleri	30
Tablo 3 Evlilik Yaşamı Ölçeği Güvenirlik İstatistikleri.....	31
Tablo 4 Ölçek Betimsel İstatistikleri	34
Tablo 5 Evlilik Doyumu ve Paternal Bağlanma Arasındaki Korelasyon Matrisi	35
Tablo 6 Yüksek ve Düşük Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanına Sahip Katılımcılar Arasında Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Bakımından Farkları Sınayan Mann Whitney U Testi İstatistikleri.....	36
Tablo 7 Yaş Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri.....	37
Tablo 8 Eğitim Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri	38
Tablo 9 Gelir Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri	39
Tablo 10 Evlilik Süresi Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri	39
Tablo 11 Bebek Cinsiyet Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Mann Whitney U Testi İstatistikleri	40
Tablo 12 Sahip Olunan Çocuk Sayısı Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Mann Whitney U Testi İstatistikleri.....	41
Tablo 13 Yaş Değişkenine Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri.....	42
Tablo 14 14 Eğitim Seviyesi Değişkeni Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi	42
Tablo 15 Gelir Seviyesi Değişkenine Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri	43
Tablo 16 Evlilik Süresi Faktörüne Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri.....	43
Tablo 17 Bebek Cinsiyeti Değişkenine Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Mann Whitney U Testi İstatistikleri	44

Tablo 18 Çocuk Sayısı Değişkenine Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Mann Whitney U Testi İstatistikleri.....	44
---	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Dörtlü Yetişkin Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz,1991) 20

Şekil 2. Araştırma Modeli Şekli Gösterimi..... 28

KISALTMALAR

BBÖ : Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği

EYÖ : Evlilik Yaşanı Ölçeği

GİRİŞ

Problem Durumu

Kişinin zihinsel, bedensel, sosyal ve duygusal açıdan gelişimini sağlayan en önemli faktörlerden biri ebeveyniyle olan iletişim şeklidir (Başal, 2006). Bebeğin ileriki yaşlarında diğer insanlarla geliştirdiği bağlanma şekli, bebekliğinde ebeveynine karşı geliştirdiği bağlanma şekliyle paralellik göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı bebeğin ebeveyniyle kurduğu ilişki türleri ve aile ortamının nitelikleri yetişkinlik dönemindeki hayatını belirleyici önemli bir faktör halini almaktadır. Literatürde maternal (anne-bebek) bağlanmayla ilgili birçok araştırma olmasına karşın paternal (baba-bebek) bağlanmayla ilgili yapılmış çok az araştırma vardır. Bebeğin gelişim evrelerinde babanın önemli etkileri olmasına karşın çocuk yetiştirme görevi genel itibariyle anneye yüklenmektedir. Türkiye’de genel itibariyle bebek bakımı anneye yüklenen bir görevdir (Güleç, 2010; s.20). Bu noktada baba-bebek arasındaki bağlanmayı etkileyen faktörler ve bu faktörlerin nitelikleri önem kazanmaktadır. Dolayısı ile babanın aile içindeki rolünü anlamak gereklilik arz etmektedir. Baba olmanın, çocuğun sadece ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaktan ve çocuğa disiplin vermekten ibaret olmadığını bilen çocuğun bakımına katkı sağlayan ve yakından ilgilenen babalar çocuklarının hayatına daha çok dahil olabilmektedirler (Kuzucu, 2011; s.81). Paternal bağlanma annenin de destek olduğu bir süreçtir. Anne tutumları baba-bebek arasındaki ilişkinin temellerinin atılmasında yardımcı bir kaynak oluşturduğu bilinmektedir. Bu açıdan hem anne hem de baba duyarlılığının yani ebeveyn duyarlılığının önemi yadsınmamalıdır. Ebeveyn duyarlılığı, güvenli ebeveyn-çocuk bağlanma ilişkisinin en iyi bilinen belirtecidir (Lucassen ve ark., 2011). Duyarlı ebeveynlik empatik olarak çocuğun sinyallerine cevap vermeyi gerektirdiğinden ebeveynlerin psikolojik sağlığı bağlanmanın güvenli olmasında önemli bir etmendir (Fearan ve Belsky, 2016).

Annenin baba-bebek arasındaki ilişkiye olan katkısı, anne ile baba arasındaki ilişkinin bu sürece etkisini düşündürmektedir. Evli çiftler için evlilik doyumu anne ile baba arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir etmendir. Evlilik ilişkileri birçok yönden eşlerin kendi ebeveynlerinden gördükleri kalıplarla belirgin bir biçimde etkilenmektedir. Ayrıca eşlerin birbirlerinden kendi beklentilerine karşı uygunluk aramaktadırlar. Kişiler eşlerinden kendilerine ait korku ve güvensizliklerini doğrulayan özelliklerle karakterize olma beklentisindedirler. Evlilik yapıldıktan sonra eşler birbirlerinden umdukları özelliklerin

aslında birbirlerinde tam anlamıyla var olmadığının farkına vardıklarında ise oluşan hayalkırıklığı, hüsrân, öfke gibi duyguların etkisiyle tatminsizliği deneyimlemeye başlarlar. Memnuniyetsiz çiftlerin ayrılığı düşünceleri, boşanmayı kabul etmeleri ve evlilik danışmanlıklarına başvurmaları evlilik doyumu yüksek çiftlere oranla daha olası olduğu görülmektedir. İki kişi çift olmadan önce ilişkiye kendi sınırlarını çizmeyle başlarlar. Nelerin ilişki içinde nelerin ilişki dışında kalacağını önceden belirliyor olmaları tatmin edici bir ilişki yaşamaları için birlikte zemin hazırlamaktadır. Evlilikte ise sadakat karşılıklı aşk ve bağlılık üzerine bir sözleşme yapılmış olur. Evlilik ilişkilerinde eşler birbirlerine adapte olur ve birbirlerinin kişisel gelişimlerini desteklerler. Evliliğin amaçlarından biri de mutlu olmaktır fakat genellikle eşler ilişkilerden ne aldıkları yerine ne verdiklerine odaklanırlar. Bu ve benzeri durumlar evlilik doyumunda düşüşe sebep olabilmektedir (Dokur ve Profeta, 2009).

Tüm bu bilgiler doğrultusunda paternal bağlanma kavramının çocuğun gelişimini doğrudan etkileyen bir etmen olduğu; anne ile baba arasındaki ilişkinin ise paternal bağlanmayı etkilediği görülmektedir. Buradan yola çıkarak araştırmada paternal bağlanma ile evlilik doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı babaların evlilik doyumu ile paternal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada asıl amaçla beraber babaların demografik ve tanımlayıcı özellikleri ile evlilik doyumu ve paternal bağlanma ve altboyutları arasındaki ilişkilerinde incelenmesi de kapsam dahilinde tutulmuştur.

Araştırma Soruları

Araştırma amaçları göz önünde bulundurularak oluşturulan araştırma soruları şu şekildedir ;

Araştırma Sorusu 1 : Evlilik doyumu ile baba-bebek bağlanması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırma Sorusu 2: Yaşa göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 3 : Eğitim düzeyine göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 4: Gelir düzeyine göre BBBÖ ve altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 5: Evlilik süresine göre BBBÖ ve altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 6: Bebeğin cinsiyetine göre BBBÖ ve altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 7: Çocuk sayısına göre BBBÖ ve altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 8 : Yaşa göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 9 : Eğitim düzeyine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 10 : Gelir düzeyine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 11: Evlilik süresine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır ?

Araştırma Sorusu 12: Bebeğin cinsiyetine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma Sorusu 13: Çocuk sayısına göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Hipotezleri

- 1) H1: Evlilik doyumu ile baba-bebek bağlanması arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- 2) H1 : Yaşa göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 3) H1 :Eğitim düzeyine göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 4) H1: Gelir düzeyine göre BBBÖ ve altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 5) H1: Evlilik süresine göre BBBÖ ve altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

- 6) H1: Bebeğin cinsiyetine göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 7) H1 : Çocuk sayısına göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 8) H1 : Yaşa göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 9) H1 : Eğitim düzeyine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 10) H1: Gelir düzeyine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 11) H1: Evlilik süresine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 12) H1: Bebeğin cinsiyetine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
- 13) H1: Çocuk sayısına göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma sayesinde evlilik doyumuyla ilgili problem yaşayan çiftlerin aynı zamanda paternal bağlanmayla ilgili problem yaşayabilecekleri öngörülerek erken terapötik müdahale şansı artırılabilir. Böylelikle bebeğin gelişimsel süreçleriyle ilgili yaşanabilecek problemler azaltılmış olacaktır. Ayrıca araştırma literatürde görece az bulunan paternal bağlanma kavramıyla ilgili yeni bilgiler sunmaktadır. Araştırmanın esas konusu olan paternal bağlanma ile evlilik doyumu arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş dolayısı ile iki kavram arasında ilişki olduğu tespit edilerek literatüre yeni bir kaynak sağlamıştır.

Sayıtlar

- 1) Araştırmada kullanılan ölçekler geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları doğrulanmış ölçeklerdir.
- 2) Araştırmaya katılan evli ve 6-12 aylık bebek sahibi babalar ölçekleri içten ve samimi bir şekilde doldurmuşlardır.

Araştırmayla İlgili Sınırlılıklar

- 1) Araştırma Ankara ili ankaya ilçesindeki 3 aile sağlığı merkezinde yürütülmüştür.
- 2) Araştırmanın evreni 6-12 aylık bebeği olan evli babalardan oluşmaktadır.
- 3) Araştırmaya katılan babaların alt sınır yaşı 25'tir.

1.KURAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1.Evlilik ve Evlilik Doyumunun Tanımı ve Kapsamı

Larson ve Holman (1994) evliliği en önemli ve temel insan ilişkisi olarak tanımlamaktadırlar. Çünkü onlara göre evlilik aile ilişkisi kurma ve yeni nesil yetiştirme için temel bir yapı sağlamaktadır. Beavers (1985) ise evliliğin önemini ‘aile biriminin iyi işleyebilmesinin altında yatan en hayati faktör evlilik biriminin güçlü olmasıdır’ ifadesiyle vurgulamıştır.

Eş alt sistemi karşı cinsten iki yetişkinin aile kurma amacıyla bir araya gelmesinden oluşur. Başarılı evlilikler, evlilik öncesi sağlıklı ilişki kurabilen partnerler tarafından gerçekleştirilmektedir (Gladding, 2015). Aile bir dizi gelişimsel görevle karşı karşıya olan toplumsal bir birimdir. Aile biriminin iyi işleyebilmesinin altında yatan en hayati faktör evlilik biriminin güçlü olmasıdır (Beavers, 1985).

Aile işlevleri iki farklı uca hizmet eder. Bunlar içsel ve dışsal işlevlerdir. İçsel işlevler kişinin psikososyal açıdan koruyucu işlevini temsil etmektedir. Dışsal işlevler ise kültüre uyum sağlama ve içinde olunan kültürle sağlanan aktarımla ilgilidir. Ailenin işleyişi içinse belirli hayati işlevler vardır. İşlevlerin uygulanabilmesi için gerekli temel beceriler ise eşler arasındaki tamamlamıcılık ve karşılıklı uyumdur (Minuchin, 1974).

Evlilik doyumuyla ilgili literatürde birçok araştırma olmasına karşın net bir evlilik doyumu tanımı bulunmamaktadır. Evlilik doyumu kavramının tanımı konusundaki bu eksiklik yapılan araştırmalardaki kavram karışıklıklarından kaynaklanmaktadır (Yılmaz, 2001).

Araştırmalarda evliliğin ilişki anlamında değerlendirilmesi için kullanılan diğer terimlere bakıldığında özellikle evlilik doyumu ve evlilik uyumu kavramlarının birçok noktada aynı anlamda kullanıldığını görmekteyiz (Mussatayeva, 2018).

Evlilik doyumu, eşlerin yürüttükleri evlilik süreci boyunca yaşadıkları tatminle doğrudan ilişkili bir kavramdır. Evlilik doyumu evliliklerin uzun vadeli olmasını sağlayan faktörlerin başında gelmektedir. Bradbury ve Karney’in (2004) ise evlilik uyumu için özellikle üzerinde durdukları nokta eşlerin birbirlerini mutlu edebiliyor olmalarıdır.

Evlilik doyumunu Tezer (2016) bireyin evlilik içindeki ihtiyaçlarını karşılama oranına dair algısı olarak tanımlamıştır. Hawkins’in (2005) yorumuna göre ise evlilik doyumu

kişilerin evliliklerinin bütün açılarındaki hissettikleri öznel mutluluk ve hoşnut olma durumlarıdır.

1.1.2.Evlilik Doyumuyla İlgili Kuramlar

1.1.2.1.Sosyal Mübadele Kuramı

Bu kuramın esas varsayımı insanlar arası ilişkinin ödül bedel değiş tokuşu yani diğer adıyla mübadelesidir. İnsanların ilişki tercihlerinin eğilimleri daha fazla ödül alıp daha az bedel ödeyecekleri ilişkiler yönündedir. Ödül kavramı ilişkiden sağlanan doyum veya alınan haz olarak ifade edilmektedir. Bedel kavramı ise kişinin performansını ketleyici etmenler olarak ifade edilmektedir. Bu ifadelerle örtüşen bir şekilde Gladding (2015) kişinin evlilik ilişkisini sürdürmesi için evliliğinden elde ettiği ödüllerin evliliği için harcadığı vakit, gayret ve özveriden daha fazla olması gerektiğini aksi takdirde ilişkinin devam edemeyeceğini vurgulamıştır.

Thibaut ve Kelley (1959) ilişkiden alınan doyum ve ilişkiye bağımlı olma durumunu farklı iki kavram olarak nitelendirmişlerdir. Bu yaklaşımla bağlantılı olarak bireyin ilişkiye devam etmesinin ilişkiden doyum aldığı anlamına gelmediğini vurgulamışlardır. Bu kavramlarla bağlantılı olarak kişinin evlilik ilişkisine hangi sebeple devam ettiğini açıklamak için karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi ilişkiden elde edilen doyum konusundaki nötr nokta olarak ifade edilebilir. Birey, kişisel gözlem ve yaşam olaylarıyla bağlantılı olarak, yaşadığı ilişkiden elde ettiği sonucu, karşılaştırma düzeyinin üstünde bir noktada tanımlıyorsa doyumlu; altında bir noktada tanımlıyorsa yaşadığı ilişkiyi doyumsuz olarak nitelendirir. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi kavramı ise kişinin diğer bireylerle ilişki yaşaması söz konusu olduğu zaman yaşayacağı ilişkiden elde edeceğini tahmin ettiği doyum düzeyinin orta noktası olarak tanımlanabilir.

1.1.2.2. Bağlamsal Model

Braudbury ve Fincham (1988) evlilik ilişkilerini açıklamak için bağlamsal modeli geliştirmişlerdir. Bu modele göre evlilik içinde çiftlerin birbirlerine karşı gösterdikleri davranışları etkileyen süreçler ‘bağlamlar’ olarak adlandırılır. Bağlam kavramı evlilik ilişkisindeki davranışların ortaya çıkmasını etkileyen şartlar ve değişkenler şeklinde ifade edilebilir.

Bağlam kavramı yakın ve uzak olmak üzere iki kategoride incelenebilir. Kişinin eşinin herhangi bir davranışıyla karşılaştığı anda davranışın gerçekleştirilmesinden bir önceki andaki

duygu ve düşünce durumu olarak açıklanabilir. Uzak bağlam kavramı, yakın bağlam kavramının aksine o andaki duygu durumuyla değil daha uzun vadeyi kapsayan psikolojik ve kişisel davranış özellikleriyle alakalı bir kavramdır (Braudbury ve Fincham, 1988; s.713-714).

1.1.2.3.Sevginin Evrimi Kuramı

‘Sevginin Evrimi’ kuramı Wilson’un (1981) evlilik doyumunu açıklamak amacıyla geliştirdiği bir kuramdır. Kuram evlilikten elde edilen doyumu üç ihtiyacın (güdünün) karşılanma isteğiyle açıklar. Bunlar; korunma, koruma ve cinsellik ihtiyaçlarıdır.

Korunma ihtiyacı çocukluğun ilk yıllarındaki anne figürü tarafından korunuyor oluşun sürdürülme ihtiyacı olarak açıklanabilir. Koruma ihtiyacı ise eşlerin birbirlerini koruyabilecekleri bir çocuk olarak görmeleriyle bağdaşan bir ihtiyaçtır. Son ve en önemli ihtiyaç ise cinselliktir. Bu ihtiyaç üreme dürtüsünden ileri gelmektedir. Kadın ve erkekte farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Erkek için tek eşlilik önemli değildir çünkü erkek sürekli üremek ister. Kadın ise çocuklarına iyi babalık yapabilecek bir eş ve az sayıda çocuk ister. Bu kurama göre kişiler tek evlilik için yaratılmamışlardır ve evlilik doyumunun tek yordayıcısı cinselliktir (Hortaçsu, 1991; s.45)

1.1.2.4.Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Kuram

Bu kuram Miller ve Steinberg tarafından ileri sürülen bir kuramdır. Kuramın savunduğu düşünce; kişiler eşlerini geleneksel rollerle değil oldukları gibi algılayıp değerlendirirlerse evlilik doyumları yükselmektedir. Bunun sebebi ise kişinin eşitlikçi bir ilişki içinde olduğu hissine sahip olmasıdır (Çınar, 2008; s.14).

1.1.2.5.Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı Bowlby tarafından öne sürülmüştür. Bu kuram kişilerin çocukluklarının ilk yıllarında bakımverenleriyle kurdukları iletişimi vurgulayan bir kuramdır. Kuram, kişinin çocukluğunun ilk yıllarında bakımvereniyle olan ilişkileri ve ona karşı geliştirdiği bağlanma stiliyle ileriki yaşlarında kişiler arası iletişiminin temelini oluşturduğunu açıklar. Yani evlilik ilişkilerinde çiftlerin birbirleriyle olan iletişimini çocukluk yıllarında bakımvereniyle kurduğu bağlanma stiliyle bağdaştırır (Çınar, 2008; s.14).

1.1.2.6.Öğrenme Kuramı

Cairns ve Gewirtz 1972 yılında Öğrenme Kuramı’ndan bahsetmişlerdir. Bu kuram yakın ilişkilerdeki yarar elde etme amaçlı bir tutum içinde bulunduğu bahsetmektedir. Kuram kapsamında evlilik ilişkilerinde çiftlerin birbirlerine karşı davranış ve birbirleriyle

ilgili algılarında geçmiş yaşam olaylarından öğrendiklerinin etkisiyle hareket edebildikleri öne sürülmektedir (Gökmen, 2001).

1.1.3.Evlilik Doyumunu Yordayan Faktörlerle İlgili Yapılmış Araştırmalar

Fenell'in (1993) Delfi Methodu'yla (geleceğin tahminine yönelik yapılan araştırma tekniği) yaptığı araştırmada evlilik doyumunu yordadığı faktörler şu şekilde belirlenmiştir: (1) evlilik için ömür boyu taahhüt, (2) eşe sadakat, (3) güçlü ahlaki değerler, (4) eşle saygı çerçevesinde bir arkadaşlık, (5) cinsel sadakat taahhüdü, (6) iyi birer ebeveyn olmayı arzu etmek, (7) tanrıya inanç ve manevi taahhüt, (8) eşlerin birbirlerini memnun etmek ve birbirlerine destek olma arzuları, (9) eşlerin birbirlerine iyi birer yoldaş olması, (10) bağışlama ve bağışlama istekliliği.

Collins ve Coltrane'in 1991 araştırmalarında gösterilen evliliklerin en önemli bileşenleri şunlardır: (1) sadakat (%93), (2) anlayış (%96), (3) iyi bir cinsel yaşam (%75), (4) çocuk sahibi olmak (%59), (5) ortak çıkara sahip olmak (%52), (6) ev işlerinde paylaşım yapmak (%43), (7) yeterli paraya sahip olmak (%41), (8) benzer altyapıya sahip olmak (%25).

Lauer ve arkadaşlarının 1990 yılında yaptıkları 45 yıl ve daha fazla süre evli çiftlerle yaptıkları çalışmada çiftlerin evlilik doyumuna atfettikleri bileşenler şunlardır: (1) evli oldukları kişiyi beğenmeleri, (2) evli oldukları kişiye bağlılık, (3) mizah duygularının olması, (4) uzlaşmayı başarabilmeleri.

Robinson ve Blanton'un 1993 yılında 40 yaş civarı evli çiftlerde yaptığı çalışmada mutlu bir evlilik için evlilik doyumunu yordayan faktörleri şu şekilde belirlemişlerdir: (1) cinsel yakınlık, (2) bağlılık, (3) iletişim, (4) çiftler arası örtüşme, (5) ortak dini yönelim.

Kurdek 1991 yılında evli çiftleri evliliklerinin ilk yılından sonra bağlamsal açıdan araştırmıştır. Bu süreç kişilerin bekar olmaktan evli olmaya geçiş dönemini kapsamaktadır. İlk 1 yıl içinde birlikte kalanlara ve kalamayanlara bakıldığında evlilik doyumunu öngermeye üç kişilik değişkeni olduğunu görmüştür: (1) ilişki içi motivasyon, (2) tatmin edici sosyal destek, (3) psikolojik sıkıntı.

Craddock'un 1991 yılında ortalama 8 yıllık evli 100 Avustralyalı çiftle yaptığı çalışmada esnek, birbirine uyum sağlayan ve birbirine bağlı çiftlerin evlilik doyumunun; kaotik, sert ve rastlantısal ilişki yaşayan çiftlerden daha yüksek olduğunu saptamıştır. Buna ek olarak Craddock benzer dini inanca, kişilik özelliklerine, problem çözümü anlayışına, boş zaman

aktivitelerine sahip ve finansal yönde anlaşılabilen çiftlerin bu özellikleriyle evlilik doyumları arasında pozitif korelasyon olduğunu söylemektedir.

Shumm (1985) evlilik doyumunu yordayan faktörleri şu şekilde sıralamaktadır: (1) benzer dini inanç, (2) iletişim, (3) birlikte geçirilen ortak zaman. Larson ve Holman (1994) araştırmaları sonucunda evliliği yordayan faktörler üçe ayrılmıştır, bunlar: (1) evveliyat veya bağlamsal faktörler (aile kökeni, sosyokültürel faktörler ve güncel içerikler), (2) bireysel özellikler ve davranışlar, (3) çiftlerin evlilik süreçleri.

Mackey ve O'Brien'nin (1995) yaptıkları 'kalıcı evlilik'lerle ilgili araştırmada evlilik, yetişkinlikte ortaya çıkan ve çeşitli evlilik etkileşimi süreçlerinin ortaya çıkmasına neden olan gelişimsel bir süreç olarak tanımlanmıştır. Bu evliliksel etkileşim süreçleri, ilişki içinde evrimleşen ve evlilik doyumunu etkileyen ilişki veya kişilerarası dinamikler içinde işlenen davranışlardır. Evlilikteki etkileşim süreçleri şu şekilde sıralanmıştır: (1) çatışmayı önleme, (2) karşılıklı karar verme, (3) iletişimin kalitesi, (4) cinsel ve psikolojik anlamda yakınlık, (5) ilişkisel eşitlik değerleri, empatik anlayış, saygı ve güven.

Lewis ve Spainer (Lewis ve Spainer, 1979; Spainer 1976) üç evlilik etkileşim süreci üzerinde durmuştur. Bunlar: (1) görüş birliği, (2) bağlılık, (3) duygusal ifade. Goodman (1999) ise evlilik doyumu ile yakınlık arasındaki ilişkiye baktığında iki kavram arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmiştir.

Fowers (1993) evlenmeden önce flört dönemi yaşamış çiftlerin evlilik doyumlarının artarak devam ettiğini söylemektedir. Gerçekleştirilen çalışmada iletişimin evlilik ve ilişki doyumunu yükselten bir etken olduğu ve geçirilen flört döneminin evlilik doyumunda artırıcı etkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Dowd ve arkadaşları (2005) olumsuz yüklemenin düşük seviyede tutulmasının evlilik doyumu seviyesinin yüksek olmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Yüklemelerle ilgili bir başka çalışmada ise Fincham ve arkadaşları (2000) evlilik doyumu ve yüklemeler arasında negatif yönde ilişki olduğunu saptamışlardır.

Patrick (2002) yaptığı çalışmada evlilik doyumunu yordayan faktörleri ve bu faktörlerin etkilerini araştırmıştır. Çalışma sonucunda kişiliğin ve yakınlığın evlilik doyumu için etkili yordayıcılar olduğu; eş desteğinin ve cinsiyet rol tutumlarının her iki cinsiyet için

de anlamlı birer yordayıcı faktör olduğunu görmüştür. Buna karşın evlilik süresi, çocuk sahibi olmak ve yaş faktörleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ifade etmiştir.

Rosen-Grandon ve arkadaşları (2004) evlilik doyumunu yordadıkları üç faktör öne sürmüşlerdir. Bunlar: aşk, sadakat ve paylaşılan değerlerdir. Aşkla yapılan evliliklerde gözlemlenen en temel kavramların romantizm, bağışlama, duyarlılık ve saygı olduğunu ifade etmişlerdir. Sonrasında bu özelliklerin evlilik doyumunu sağlayabileceği saptanmıştır. Çalışma sonucuna göre evliliklerinde sadakate değer ve yer veren çiftlerin evlilik doyumunu elde ettikleri görülmüştür. Yaşanan cinsel doyumun, sadık olmayı yordayan en önemli faktör olduğu belirtilmiştir. Paylaşılan değerler faktörü, evlilik ilişkisindeki eşlerin her ikisi için de geleneksellik önemliyse evlilik doyumuna genel bir etki etmektedir.

Whisman ve arkadaşları (2004) evlilik doyumu üzerinde psikopatolojinin etkisine bakmak için MMPI (Minnesota Çok Ölçekli Kişilik Envanteri) kullanarak hem kadın hem erkekteki anksiyete ve depresyon seviyesini ölçmüştür. Yapılan çalışma sonucunda bireyin kendi depresyon ve anksiyete seviyesi ve eşin depresyon seviyesiyle ilişkili olduğu görülmüştür. Sonuç, cinsiyetin etkili bir faktör olmadığını, depresyon etkisinin anksiyete etkisinden fazla olduğunu göstermiştir.

İş doyumu ve evlilik doyumu arasındaki ilişki Tezer (1992, s.26) tarafından Evlilik Yaşam Ölçeği ve İş Yaşamı Ölçeği 63 evli kişiye uygulanarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Daha sonra yaptığı bir çalışmada 111 evli ve çalışan kişiye Evlilik Yaşam Ölçeği ile İş Yaşamı Ölçeği kullanarak amirle veya eşle yaşanan çatışmanın sıklığı ya da hissettirdiği gerginlik ve bazı demografik değişkenleri ölçen maddeleri içeren bir anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda evlilik doyumunu yordayan değişkenlerin eşle tartışmanın hissettirdiği gerginlik, eşle çatışmanın sıklığı, yaş ve iş doyumu olduğu saptanmıştır (Tezer, 1992; s.1).

Hatipoğlu'nun (1993) çalışması bazı demografik değişkenler ile evlilik çatışmasının yaygınlığı ve sıklığının kadın ve erkek eşlerin evlilik doyumundaki rolünü araştırmaktadır. Hatipoğlu araştırma sonucunda evlilik çatışmasının yaygınlığının erkek eşler için, evlilik çatışmasının yaygınlığıyla birlikte eğitim seviyesinin de kadın eşler için evlilik doyumunu yordadığını ifade etmektedir. Diğer bulgular ise kadınların eğitim seviyeleri arttıkça evlilik doyumlarının arttığı, gelir seviyesi ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve çocuk sayısının evlilik doyumunu yordamadığı yönündedir.

Acarı'n (1998) yaptığı araştırmaya göre evlilik doyumunu yordamayan değişkenler cinsiyet, meslek ve yaş gibi kişisel özelliklerin ve evlenme şekli, evlilik süresi, ilk evlenme yaşı gibi evlilik özellikleridir. Ancak evlilik hayatı ve çiftlerin ilişkileri ile ilgili problemlerin evlilik doyumunu yordadığını belirtmiştir.

Evli çiftlerin birbirlerine yönelik kontrolcülük ve bağımlılık algılarının evlilik üzerindeki etkisini ve cinsiyetler arası evlilik doyum düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen (Gökmen, 2001) erkeklerin evlilik doyumunun kadınlardan fazla olduğunu saptamıştır.

Özenç (2002), kadınların güvenli bağlanma stiline sahip olmasının evliliğin kritik olan ve olmayan dönemlerinde karşılıklı olarak evlilik doyumunu olumlu olarak etkileyen bir faktör olmadığını söylemiştir. Özenç'in yaptığı araştırmaya göre evliliğin kritik olan ve kritik olmayan dönemlerinde eşlerden en az bir tanesinin güvenli bağlanma stiline sahip olmasının karşılıklı evlilik doyumuna pozitif yönde etki ettiğini belirtmiştir.

Yaşın-Dökmen ve Tokgöz'ün (2002) yaptığı araştırmada evlilik doyumu ile eşle olan benzerliğin birbirlerini anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eğitim seviyelerine bakıldığında üniversite mezunu bireylerin evlilik doyumları ve eşleriyle algıladıkları benzerlik oranı lise mezunu bireylerden yüksek bulunmuştur.

Güven (2005), evli çiftlerle yaptığı araştırmada evlilik doyumunu yordayan faktörleri şu şekilde sıralamıştır: (1) evlilikte problem çözme becerileri, (2) gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine ilişkin bilişsel çarpıtmalar. Evlilik doyumunu yordamayan faktörleri ise şu şekilde sıralamıştır: (1) demografik değişkenler (yaş ve cinsiyet), (2) yakınlıktan kaçınma, (3) zihin okuma.

Soyer'in (2006) yapmış olduğu araştırmada cinsiyetin erkeksilik ve kadınsılık kavramları için anlamlı bir fark yarattığı fakat bu farkın evlilik doyumu değişkeni için geçerli olmadığı görülmüştür. Evlilik doyumunu anlamlı bir şekilde yordayan faktörlerin cinsel ilişki ve mastürbasyon sıklığı olduğu belirtilmiştir.

Torun'un (2005) araştırmasına göre evli çiftler birbirlerine evlilik stratejisi kullanmaktadır. Açıklık değişkeni dışında çiftlerin kullandıkları bütün stratejilerin mutluluğu pozitif olarak yordadığını saptamıştır. Evli çiftlerin evlilik ilişkilerini yürütmek için kullandıkları stratejiler ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada kadınlar

için sorumlulukları paylaşma stratejisi önemli bulunurken erkekler için sosyal çevreyi hayatlarına geçirme stratejisi önemli bulunmuştur. Her iki taraf için ortak olumlu stratejinin ise olumluluk stratejisi olduğu belirlenmiştir.

Güngör'n (2007) yaptığı araştırmada belirlediği evlilik doyumunu yordayan faktörler şunlardır: (1) stresle başa çıkma tarzlarından olan aktif planlama, (2) psikolojik belirtiler, (3) evliliğe hazır oluş, (4) evlilikteki öz yetkinlik, (5) arkadaş onayı, (6) eş benzerliği, (7) kök aile ile ilişkiler.

Aktürk (2006) yrttğu araştırmasında medeni durum (ilk kez evlenmiş, boşanma sonrası yeni bir evlilik gerçekleştirmiş, eş ölümü sonrası yeni bir evlilik gerçekleştirmiş) ve cinsiyete göre evlilik doyumunu karşılaştırması yapmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda erkeklerin evlilik doyumunu oranlarının kadınlardan daha fazla olduğu; ilk kez evlenenler için evlilik süresiyle gelir seviyesinin; boşanma sonrası yeni bir evlilik gerçekleştirenler için cinsiyet ve ortak ocuk varlığının; eş ölümü sonrası yeni bir evlilik gerçekleştirenler içinse yeni evliliğinin süresinin evlilik doyumunu anlamlı bir şekilde yordadığı belirlenmiştir.

1.2.Bağlanma Kuramı

Ainsworth ve Bell (1970), bağlanmayı bir insanın ya da hayvan türünün kendi türünden olan bir diğeriyle kurduğu duygusal bağ olarak tanımlamıştır. Bu bağ, iki bağlanma figürü arasında kurulur ve zaman içerisinde kalıcı hale gelir. Bağlanma davranışı ise yakınlığı ve bağlantı kurmayı destekleyen davranışlardır. İnsan yavrusunda görülen takip etme, gülümseme, ağlama gibi sinyal davranışları yakınlık ve iletişimi destekleyici tarzdaki bağlanma davranışlarına birer örnektir.

Bağlanma teorisine göre, insanlar içsel olarak taşıdıkları, ilişkileri sürdürmeye ve geliştirmeye yarayan davranış kalıpları ile dünyaya gelirler. İnsanın gelişimi ise birincil bağlanma figürü ya da önemli olan bir başkası ile bağlanmanın kurulması ve sürdürülmesi sürecidir (Bowlby ve ark.,1989).

Karen (1994) yetişkinlerde bağlanma stillerini incelemek üzere yaptığı araştırmada anne-baba ile çocuklarının bağlanma örüntüsünün %85 oranında benzerlik gösterdiğini tespit etmiştir. Bu sonuç, bağlanma örüntüsünün kuşak geişliliğinin olduğunu ve anne-babaların kendi çocuklarının bir parçası haline geldiğini göstermektedir. Yani bir yetişkinin diğer insanlarla geliştirdiği ilişkiler ebeveynine karşı olan algısını yansıtır.

1.2.1.Bağlanma Kuramının Gelişimi ve Bebeklik Döneminde Bağlanma

Bağlanma davranışları, bebekliğin erken dönemlerinde görülmeye başlar. Bebek, belirli bir kimseye yönelik olmasa da ağlama, emme, gülümseme, arama refleksi gibi davranışlar gösterir. Bebek tarafından gösterilen bu refleksif davranışlar, bağlanma yönündeki bir genetik yatkınlığın göstergesidir. Zaman içerisinde bu davranışlar, başka yakınlık arayan davranışlarla birleştğinde, anne ve bebek arasındaki etkileşimindeki deneyimlerin de artmasıyla, daha düzenli ve anneye yönlendirilmiş hale gelir. Böylelikle bebeğin anneye bağlandığı sonucuna varılabilir. Bağlanma davranışlarının yoğunluğu, durumsal koşullar tarafından azaltılabilir ya da artırılabilir. Ancak bağlanma bir kere gerçekleştiğinde, bağlanma davranışı gözlenmese bile bağlanmanın söndüğü sonucuna varılamaz (Ainsworth ve Bell, 1970).

Bowlby, çalışmaları sonucunda sağlıklı bir zihinsel gelişimi için bebeğin ve çocuğun annesi ile sıcak, yakın ve sürekli olan bir ilişki deneyimlemesi gerektiği sonucuna varmıştır (Bretherton,1992). Bu da bebek ve bakım veren arasındaki iletişimin kalitesiyle ilgilidir. Duyarlı bir anne, bebeğin davranışlarının detaylarıyla ilgilenerek bebeğin doğal ritmine çabuk bir şekilde uyum sağlar ve bebeğe en uygun şekilde nasıl davranması gerektiğini kolaylıkla keşfeder. Böylelikle bakım veren yalnızca bebeğin ihtiyaçlarını karşılamış olmaz, onun desteğini de kazanmış olur (Bowlby, 2005).

Bağlanma teorisinin temellerini atan araştırmacılardan biri olan Bowlby, çalışmalarına uyumsuz çocuklar ile yaptığı gönüllü çalışmalar ile başlamıştır. Bowlby'nin, erken yaşta çocukların annelerinde ayrılmasının ilerleyen dönemlerdeki suçluluk oranlarıyla ilişkili olduğu görüşünden yola çıkarak erken yaşta suça bulaşmış 44 erkek çocukla yaptığı çalışmanın bağlanma teorisine önemli katkıları olmuştur (Soysal ve ark., 2005). Bowlby bu araştırmada suç işlemiş ergenlerin bakım verenleriyle ilgili yoksunluk yaşayıp yaşamadıklarına bakmak için Londra'da işlediği suç sebebiyle destek programına tabii tutulmuş (örneğin hırsızlık) 44 çocuk ve kontrol grubu için de duygusal problemlerinden dolayı klinik kaydı olan ancak henüz suç işlememiş 44 çocuk tayin etmiş ve bu iki gruptaki çocukların ebeveynleriyle görüşmeler yapıp çocukların bağlanma dönemi için kritik olan zaman dilimindeki ayrılma deneyimleri hakkında bilgi almıştır. Hipotezi ise yaşamının ilk yıllarında bağlanma konusunda kırılma yaşayan çocuklarda zihinsel, sosyal ve duygusal anlamda olumsuz etkiler oluşacağı yönündedir. Araştırmanın sonucuna bakıldığında sevgisiz psikopatların diğer insanlar için daha az endişelendiği ve ilişkilerini şekillendiremedikleri; ilk

gruptaki bakımveren yoksunluğunun antisosyal davranışlara ve duygusal problemlere neden olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bowlby, çalışmalarının ilk dönemlerinde anne ve bebek arasındaki bağlanma ilişkisini psikanalitik terimlerle açıklamıştır. Yaşamın ilk dönemlerinde çocuk kendini düzenleme becerisi kazanırken annenin, onun ego ve süperegosu işlevlerini gördüğünü öne sürmüştür (Bretherton,1992). Bunun yanı sıra, ilk zamanlar bebek ve anne arasında kurulan bağın, annenin bebeği beslemesinden ileri geldiği düşünülmekteydi. Birincil ve ikincil olmak üzere iki tür içgüdü olduğu varsayılmakta, beslenmenin birincil; anne ve bebek arasındaki ilişkinin ikincil olduğu düşünülmekteydi (Bowlby, 2005). Bowlby zaman içerisinde ne anne sevgisinin oral hazdan ileri geldiğini öne süren psikanalitik görüşten tatmin olmuş; ne de ‘bağımlılığı’ ikincil pekiştireçlerle açıklayan davranışçı yaklaşıma katılmıştır. Bowlby, sosyal öğrenme teorisinin ‘bağımlılık’ olarak açıkladıkları kavram ile yeni ‘bağlanma’ kavramı arasındaki ayrımı çizmiştir. Bağlanmanın regresyonun bir göstergesi değil, yetişkin hayatında doğal sağlıklı bir işlev olduğunu ifade etmiştir (Bretherton,1992). Bowlby (1969), kişilik gelişimi üzerine yaptığı kendi çalışmalar ve geleneksel psikanalitik yaklaşım arasındaki farklara da değinmiştir: Freud ve diğer psikanalistlerin bireydeki mevcut sorunlardan yola çıkarak çocukluk üzerine tahminlerde bulunduklarını ancak doğrudan çocuklar üzerine çok az gözlemde bulunduklarını belirtmiştir. Kendi çalışmalarında ise odak noktasının çocukluk olduğunu; erken çocukluk döneminde annenin varlığı ve yokluğu durumunda verilen tepkileri gözlemlemenin kişilik gelişimini anlama ve ileriye dönük saptamalarda bulunmaya katkısı olacağını ifade etmiştir.

Bowlby’nin savaş sonrası Avrupa’da evsiz çocuklarla ilgili Dünya Sağlık Örgütü’ne sunduğu rapor bağlanma teorisini gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Bowlby, bu raporda zihinsel hastalıklar ve anneden alınan bakım arasında ilişki olduğunu açıklamıştır. Çocuğun ya da bebeğin zihinsel açıdan sağlıklı olması için annesi ya da bakım veren ile sıcak, yakın, devamlı ve her iki tarafın da keyif aldığı bir ilişkinin deneyimlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin pek çok farklı boyutu olabildiği gibi yoksunluğunda birçok farklı türü vardır. En yaygın olanlarından bazıları; sevilen kişiyi bilinçsiz bir şekilde reddetme davranışı, ebeveynin üzerine yoğunlaşan aşırı ilgi ve güvence talebi ya da ebeveynin bilinçsiz ve dolaylı biçimde çocuğun davranışlarından memnun olması ancak bunu çocuğa kınama olarak yansıtmasıdır. Zihinsel hastalık ise, anne ya da bakım verenin yoksunluğunun derecesine göre değişmektedir. Kısmi yoksunluk, ani gelişen kaygı, yoğun ilgi ihtiyacı, intikam yönünde duygular; ayrılığın uzaması ve bu duyguların giderek

artması ise suçluluk ve depresyonu beraberinde getirir. Çocuğun bakım verenden tamamen yoksun durumda olması ise kişiliğin gelişimi üzerinde uzun süreli etkilere sahiptir ve gelecekte diğerleriyle ilişki kurma becerisini tamamen zedeleyebilmektedir (Bowlby, 1951).

İlerleyen süreçte Bowlby Lorenz'in hayvanlarla yaptığı çalışmalardan etkilenmiştir çünkü bu çalışmalar kurulan bağın yalnızca beslemeyle ilişkili olmadığını göstermiştir. Bu dönemde Bowlby, etolojik yaklaşımı yeni ve faydalı bir kavram olarak kabul etmiştir (Bretherton,1992). Bowlby, ebeveynlik ve bağlanma davranışını da bu çerçevede incelemiştir. Bu davranışlar cinsellik, yeme ve keşfetme davranışları gibi biyolojik kökenlidir ve bu davranış tiplerinin her biri kendilerine özgü şekilde hem hayatta kalma hem de türün devamını sağlamaya katkıda bulunurlar. Bunun yanı sıra hayati işlevlere hizmet eden bu davranışların her biri bir dereceye kadar önceden programlanmıştır (Bowlby, 2005). Bağlanmaya evrimsel teori içerisinde bakıldığında, anne-bebek ilişkisinin, türlerin hayatta kalmasını önemli destekleyici biyolojik fonksiyonları yerine getirdiği söylenebilir. İnsan yavrusu da hayatta kalmak için savunmasız olduğu bu dönemde bakıma ve korunmaya ihtiyaç duyar. İnsanda var olan genetik kod ise anne ve bebeği bir araya getiren bağlanma davranışlarının ortaya çıkması için gereken koşulları oluşturur (Ainsworth ve Bell, 1970). Bowlby (1951) evrimsel bağlanma teorisinde yeni doğanların biyolojik olarak bağlanmaya programlı doğduğunu ve bunun da hayatta kalabilme yetisiyle ilgili olduğunu savunmaktadır. Bağlanma davranışının içgüdüsel olduğunu ve ayrılma, güvensiz hissetme ve korku gibi yakınlığı tehdit eden durumlarda aktive olduğunu savunmaktadır. Ayrıca anne ve yeni doğanın birbirleri arasında iletişim oluşturmalarının biyolojik bir ihtiyaç olduğunu söylemektedir.

Yeni doğanlar, yaşamlarının ilk aylarında ortaya çıkmaya hazır davranış kalıplarıyla dünyaya gelirler (Bowlby, 1969). Bu davranışlar ilk birkaç ayda içinde bulundukları çevresel koşullara göre gelişir; bakım veren ve bebek arasındaki yakınlık ya da uzaklığın belirlenmesinde etkilidir. İlk yılın sonunda davranış sibernetik olarak yerleşmiştir. Yani davranışı ortaya çıkarabilecek diğer şeylerin yanı sıra, belirli koşullarda belirli davranışlar ortaya çıkar. Örneğin; bir çocuğun bağlanma davranışı acı, yorgunluk, korku ya da annenin ulaşılır olmaması durumunda ortaya çıkabilir. Bebeğin yaşadığı uyarılmanın çeşidi ise davranışı ortaya çıkaran koşullara göre değişkenlik gösterir. Düşük yoğunlukta annenin kısa süreli görülmesi bile bebek için yeterli olabilecektir. Daha yüksek uyarılma düzeyinde, bebeğin stresli ve kaygılı olduğu durumlarda ise uzun bir kucaklama gerekli olabilecektir. Bu davranışın biyolojik fonksiyonu ise bebeğin yırtıcılardan ve dış tehlikelerden korunma ihtiyacından ileri gelmektedir (Bowlby, 2005). Benzer şekilde ebeveynlik davranışı da bir

dereceye kadar önceden programlanmıştır, koşullar tarafından tetiklendiğinde ebeveynlerin davranışı belli bir çizgiyi takip ederek gelişir. Anne-baba, bebeği yatırmak, ağladığında yatıştırmak, beslemek gibi olağan bazı koşullar altında, belirli şekilde davranma yönünde güçlü bir dürtü hisseder (Bowlby,2005).

Bowlby, 12 aylık bir bebeğin bağlanma davranışının bebeği anneye, anneyi de bebeğe bağlayan çeşitli içgüdüsel öğelerden ileri geldiğini ileri sürmüştür. Bu öğelerin (emme, sarılma, izleme, gülme ve ağlama davranışları gibi) yaşamın ilk yılında geliştiğini ve ikinci altı aylık süreçte artık anne figürü ile bütünleşmiş olduğunu söylemiştir. Bowlby'nin öne sürdüğü bu içgüdü teorisi o dönemde büyük tartışmalara yol açmıştır (Bretherton,1992).

Bowlby, ayrılık ve yas konusundaki Anna Freud'un psikanalitik gelenekten beslenen görüşlerini de sorgulamıştır. Anna Freud, bebeğin henüz benlik gelişimi tamamlanmadığından yas deneyimi yaşayamayacağını; çevrede uzaklaşan annenin yerine koyabileceği herhangi biri varsa, sadece çok kısa süreli bir ayrılık kaygısı yaşayabileceğini ifade etmiştir (Bretherton,1992). Bowlby'e göre ise bağlanma figürünün ortamdaki yokluğu bebekte, yetişkinlerdekine benzer kayıp ve yas tepkileri görülmesine neden olur. Bebek ve bakım veren arasındaki duygusal bağın gücü, bebeğin anneden ayrıldığında verdiği tepki üzerinde belirleyicidir. Bu tepkilerin aşırı olması ya da hiç olmaması bağlanma ilişkisindeki bir sorun olduğunu düşündürebilir (Bowlby, 1960). Bowlby, yoğun ayrılık anksiyetesinin, tekrarlayıcı ayrılık tehdidi, ebeveyn reddi, çocuğun bir aile bireyinin kaybından kendini sorumlu hissetmesi gibi nedenlerden ileri geldiğini savunmuştur. Sevilen ve değer verilen bir çocuğun anne babadan ayrılmaya tepki göstereceğini ancak sonrasında daha fazla kendine güven geliştireceğini ifade etmiştir (Bretherton,1992).

Bağlanma kavramının açıklanmasında ve temellerinin atılmasında önemli rolü bulunan bir diğer araştırmacı olan Ainsworth, bağlanma figürünün bebeğin dünyayı keşfetmesi için güvenli bir üs görevi gördüğünü ifade etmiştir. Buna ek olarak annenin bebekten gelen sinyallere olan duyarlılığını ve bunun anne ve bebek arasındaki bağlanma modelini üzerindeki rolünü kesin bir şekilde ifade etmiştir (Bretherton,1992).

Ainsworth ve Bell (1972)'e göre bağlanma davranışı iki ana öge içerir. Birincisi bebeğin kendi kendine anneye yakınlık göstermesi ve etkileşim başladığında bunu sürdürebilmesi; ikincisi ise bebeğin annenin yakınlığı ve etkileşimini hedefleyen sinyal davranışlarıdır. Ağlama davranışı ise erken bağlanma davranışları arasında en belirginidir.

Ainsworth'un çalışmalarının ilk yıllarında Uganda'da anne ve bebeklerle yaptığı araştırmasında ulaşılan sonuçlar, annenin bebeğın sinyallerine olan duyarlılığı ve bağlanma ilişkisi görüşünün temellerini atmıştır. Bu araştırmada anne-bebek ilişkisindeki farklılıkların önemli olduğu sonucuna ulaşılmış ve üç farklı bağlanma deseni gözlenmiştir. Güvenli bağlanan bebekler, çok az ağlamış ve annenin varlığında etrafı keşfetmekten keyif almışlardır. Güvensiz bağlanan bebekler, annelerinin kucaklarında bile sık sık ağlamış, çok az keşif davranışında bulunmuşlardır. Henüz bağlanmamış bebeklerin davranışları ise annenin davranışlarına bağlı olarak farklılaşmamıştır. Buna ek olarak, annenin bebeği emzirmekten keyif almasının bebeğın güvenli bağlanma stiliyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bretherton,1992).

Daha sonra Ainsworth ve Bell (1972), Baltimore Projesi adı verilen çalışmada ABD'li anneler ve bebekleriyle doğal gözlem metoduyla çalışmıştır. Bu alışma sonucunda bebeğın ilk üç ayında annenin gösterdiği hassasiyet, 9-12 aylar arasında anne ve bebek arasındaki daha uyumlu bir ilişkiyle bağlantılı bulunmuştur. Buna ek olarak annenin gösterdiği karşılığın sürekliliği ve dakikliği, bebeğın ağlama sıklığı ve süresiyle ilişkili bulunmuş; anneleri yüksek oranda hassas ve dakik olan bebeklerin, ağlamaya daha az eğilimli oldukları görülmüştür. Bu alışma sonucunda annenin bebeğın ihtiyaçlarına cevap vermede gösterdiği hassaslığın çocuğun ileri dönemdeki yeterliğini zedelediği, aksine bunu olumlu biçimde desteklediği gözlenmiştir.

Ainsworth'un 'Yabancı Durum Deneyi' olarak bilenen gözlemsel çalışması, bağlanma kavramı hakkında bilinenlere önemli katkılar sağlamıştır. Yaklaşık bir yaş civarındaki 56 bebek ve bakım vereniyle yapılan çalışmada, keşfetme davranışı esnasında anneyi güvenli bir üs olarak kullanan bebeğın, bulunduğu yabancı ortama ilişkin tepkileri; ortama yabancı birinin girmesine, anneden ayrılmaya ve yeniden buluşmaya vereceği tepkilerin incelenmesi hedeflenmiştir. Annenin, bebeğın ve yabancı kişinin ortamda bulunuşları ve davranışlarına göre değişimlenen sekiz farklı koşul altında çalışma sürdürülmüştür. Bu alışma sonucunda bağlanma kavramıyla ilgili çeşitli önermeler ortaya atılmıştır:

- 1- Bağlanma, bağlanma davranışlarıyla çakışmaz. Bağlanma davranışı, çevresel ve bireysel koşullar tarafından azalabilir ya da yok olabilir.
- 2- Bağlanma davranışı, yabancı birinin varlığı ya da ayrılma gibi tehdit algılanan koşullarda artar.

- 3- Bağlanma davranışı güçlü bir şekilde aktive olduğunda, keşfetme davranışıyla uyumsuz hale gelir. Diğer taraftan bağlanma figürüyle birlikte olmak ise keşfetme davranışını destekler. Çevrede tehdit edici bir öge bulunmadığında bebek anneyi etrafı keşfetme amacıyla güvenli bir üs olarak kullanır.
- 4- Bağlanma figürünün yokluğunda, bağlanma davranışları azalır yok olsa bile bu bağlanmanın söndüğü anlamına gelmez. Bağlanma figürü ile yeniden bir araya gelene kadar bu davranışlar ertelenmiş olur (Ainsworth ve Bell, 1970).

1.2.1.1.Bebeklik Dönemi Bağlanma Stilleri

Bebeklik dönemine ait üç farklı bağlanma stili bulunmaktadır (Hazan ve Shaver,1994; s.10-12);

Güvenli bağlanma stiline sahip olan bebeklerde görülen yakınlık konusunda stabilliği sağlama, rahatlık arayışı ve yeni şeyler keşfederken bakıcısını güvence kaynağı olarak belirleme davranışları gözlemlenmiştir. Yapılan laboratuvar deneylerinde ise çocuğun, bakım vereni odadan çıktıktan sonraki davranışlarının huzursuz olmaya yönelikken; bakım veren odadayken, odanın içini tanımaya yönelik keşfedici davranışlarının olduğu gözlemlenmiştir. Bunlara ek olarak deney dışında da bakım verenin çocuğa olan tepkilerinin günlük hayatlarında olumlu yönde ve çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaya ve sevgi vermeye yönelik olarak ulaşılabilir pozisyonunun stabil olduğu gözlemlenmiştir (Hazan ve ark., 1994).

Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip bebeğin bakım verenine bakıldığında davranışlarının, bebeğin ulaşmak istediği zamanlarda ya ulaşamaz olduğu veya bebeğin taleplerine karşı tepkisiz kaldığı yönünde olduğu gözlemlenmiştir. Laboratuvar deneyinde bakıldığında ise çocuklar hem kaygı seviyeleri hem de agresyonları yüksek olarak gözlemlenmişlerdir. Çocuklar bakım verenlerine odaklanmaktan odanın içini tanımaya zaman ayıramadığı görülmüştür (Hazan ve ark., 1994).

Kaçınmacı bağlanma stiline sahip bebeklere bakıldığında bakım sağlayıcısı tarafından rahatlatılma ve yakın temas ihtiyaçlarını karşılama konusunda stabil bir şekilde ret olduğu gözlemlenmiştir. Laboratuvar ortamındaki gözlemlerde bakıcı sağlayanları odadan çıkmış olmalarına rağmen çocuk bu durumdan etkilenmiş gözükmeksizin odanın içine odaklanmış olarak görülmektedir (Hazan ve Shaver, 1994).

1.2.2.Yetişkinlikte Bağlanma

Bebeklikteki bağlanma davranışı yetişkinlikte de devam eder. Bowlby'e göre çocuklar bakım verenle yaşadıkları erken bağlanma yaşantılarını içselleştirerek, bunu aile dışındaki gelecek ilişkilerinde de model olarak kullanırlar. Bowlby bu kavramı 'içsel çalışan modeller'

olarak adlandırmıştır. İçsel çalışan modellerin iki temel özelliği vardır: Birincisi bağlanma figürünün destek ve koruma için ulaşılabilir olup olmadığı, ikincisi ise benliğin özellikle bağlanma figürüne faydalı biçimde cevap verip vermediğidir. Bunlardan ilki çocuğun diğerleriyle ilgili, ikincisi ise kendisiyle ilgili algısını oluşturur (Bowlby, 1973; akt. Bartholomew ve Horowitz,1991).

Bir takım benzerlikler göstermesine rağmen, yetişkin bağlanması bebeklerdeki bağlanmadan bazı noktalarda ayrılır (Weiss, 1982). Öncelikle bebeklikteki bağlanmada, bağlanma figürü bakım gösterir ancak almaz. Çocuk ya da bebek ise güvenlik arayışı içindedir fakat bunu sağlayamaz. Buna karşın, yetişkin bağlanması karşılıklıdır. Partnerlerden her ikisi de birbirine güvenlik ve bakım sağlar. Çocuk veya bebek güvende hissetmek için bağlanma figürü ile fiziksel teması ihtiyaç duyarken, yetişkinler için fiziksel temas olmasa da, ihtiyaç duyulduğunda bağlanma figürüyle temas halinde olunabileceği bilgisi yeterlidir. Bir başka farklılık ise bebeğin birincil bağlanma figürü anne-baba iken, yetişkinlikte bu genellikle bir eş ya da seks partneridir. Yetişkinlikte bir eş ya da partner, anne-babanın bebeklik ve çocuklukta sorumlu olduğu güvenlik ve duygusal destek ihtiyacını karşılamaya başladığı noktada, bağlanma anne-babadan o kişiye aktarılır (Hazan ve Shaver, 1994)

BENLİK MODELİ (Bağımlılık)

		Olumlu (düşük)	Olumsuz (yüksek)
BAŞKALARI MODELİ (Kaçınma)	Olumlu (düşük)	GÜVENLİ	SAPLANTILI
	Olumsuz (Yüksek)	KAYITSIZ	KORKULU

Şekil 1. Dörtlü Yetişkin Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz,1991)

Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkinlikteki bağlanma stillerini, içsel modellerin farklılaşmasına göre dört farklı kategori olarak belirlemişlerdir: Güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma stili. Yukarıda verilen tabloda yatay eksen bağımlılığı; dikey eksen ise yakınlıktan kaçınmayı ifade etmektedir. Bağımlılık düşükten yükseğe doğru sıralanmakta;

bağımlılığın düşük olması içsel olarak kurulmuş olan ve dışarıdan onaylanma gerektirmeyen olumlu bir benlik algısını, yüksek bağımlılık ise ancak başkalarının kabulü ile sürdürülebilen olumlu benlik algısını ifade etmektedir. Yakınlıktan kaçınma insanların, olumsuz sonuç beklentisi nedeniyle başkalarıyla yakın temas kurmaktan kaçınmasıdır. Kayıtsız ve korkulu bağlanma stiline her ikisi de yakınlıktan kaçınmayı ifade eder; ancak başkalarının kabulünün olumlu benlik algısını sürdürmesi noktasında farklılaşırlar. Benzer şekilde saplantılı ve korkulu bağlanma stiline her ikisi de, olumlu benlik algısının sürdürülmesi için başkalarına güçlü bağımlılık gösterme açısından benzerlik gösterirken; yakın ilişki kurmaya hazır olma noktasında farklılaşırlar. Saplantılı stilde bireyler bağımlılık ihtiyaçlarını karşılamak için başkalarına ulaşmakta iken korkulu bağlanma stiline sahip bireyler ise eninde sonunda yaşayacaklarını düşündükleri hayal kırıklığından kaçınmak için diğerleriyle olan yakınlıktan kaçınırlar. Bir başka deyişle, güvenli bağlanma stiline kişinin kendisine ve diğerlerine ilişkin oluşturmuş olduğu içsel modelleri olumludur. Kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireylerin ise kendilerine ilişkin algıları olumlu olmasına rağmen, başkalarına olan güvenleri zayıftır. Saplantılı bağlanma stiline ise tam tersi olarak, kişinin benliğine ilişkin algısı zayıf ancak içsel olarak oluşturmuş olduğu başkaları modeli olumludur. Son olarak korkulu bağlanma stiline kişinin hem kendine hem de başkalarına ilişkin algısı olumsuzdur (Hazan ve ark.,1994).

1.2.2.1.Yetişkinlik Dönemi Bağlanma Stilleri

Bartholomew ve Horowitz'in (1991) yetişkinlerde bağlanma modeline göre;

Güvenli bağlanma modeline göre güvenli bağlanan kişiler kendilerini seilmeye layık görürler; olumlu benlik algısına sahiptirler. Diğer insanlara olan algıları ise başkalarının güvenilir, destek verici, ulaşılabilen ve iyi niyet sahibi oldukları yönündedir. Yani başka insanlardan da beklentileri olumludur. Bütün bu algılarına uygun olarak güvenli bağlanan kişiler başkalarıyla uyum ve yakınlık kurmakta zorluk yaşamazken kendi başlarına kaldıklarında da hayatlarına adapte olmakta güçlük çekmezler (Sümer ve Güngör, 1999;s.75-76). Yalnız olmak veya başkaları tarafından kabul görmemek onları rahatsız etmez (Bartholomew ve Horowitz,1991; s.227)

Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişilerde görülen özellik kendilerine değer verirken diğer insanlara karşı olumsuz tutum eğilimi olmasıdır. Bu stilde başkalarıyla kurulan yakın ilişkiler reddedilirken özerklik fazlasıyla önemlidir (Bartholomew, 1990) (akt. Sümer ve Güngör, 1999;s.75-76). Yakın ve duygusal ilişkiler olmadan kendilerini rahat

hissetmektedirler. Bağımsız ve kendilerine yeteceklerini hissetmek önem teşkil etmektedir. Başkalarına bağımlı olmayı değil başkalarının onlara bağlı olmasını tercih etmektedirler (Bartholomew ve Horowitz,1991; s.227).

Korkulu stilde olumsuz benlik algısıyla birlikte diğer kişilere karşı olan algı da olumsuzdur. Kişi kendisinin değersiz olduğunu hissetmekle birlikte dış dünyanın güvensiz ve reddedici olduğu kanısındadır (Sümer ve Güngör, 1999;s.75-76). Başkalarına yakınlaşmaktan rahatsız olmaktadır. Duygusal olarak yakın ilişki kurmak isteseler de başkalarına güvenmeyi ve onlara bağlı olmayı zor bulurlar. Başkalarının kendilerine yakın olmalarına izin verirse onların zarar vereceğinden korkmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz,1991; s.227).

Saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler kendilerini sevmeye değer görmemelerine ve değersiz hissetmelerine karşın diğer kişilerle ilgili olumlu yönde algıları yakın ilişkilerinde onaylanma ve kabul görmek için çaba gösterme eğilimindedirler. İlişkileri içinde takıntılı bir yapı göstermektedirler (Sümer ve Güngör, 1999;s.75-76). Diğer insanlarla duygusal olarak tamamen samimi olma, onların kendilerine karşı yaklaşımlarında isteksiz olduklarını düşünme eğilimindedirler. Yakın ilişki içinde bulunmaktan rahatsız olmalarına karşın kendi verdiği değer karşılığını alamamaktan endişelenmektedirler (Bartholomew ve Horowitz,1991; s.227).

1.2.3.Ebeveyn-Bebek Bağlanması

Anne ve babanın hem bedensel hem de duygusal olarak var olmasının yanında, bebeğin kendisinden sorumlu olduğunu ve kararlılığını sürdürdüğü istikrarlı ve kalıcı bir ilişki anlamına gelmektedir (Bourassa ve ark., 1998). Ebeveynler kendilerini, bebeklerinin güvenliğini sağlamak, onları yetiştirmek ve geliştirmekten sorumlu tutarlar. Bu duruma ek olarak birlikte sadece bebeğin gelişimi üzerinde etkisi olan itirazların değil, aynı zamanda bebeklerin geliştirdikleri ortamın da bir etki yarattığının farkındadırlar (Goulet ve ark., 1998;s1071). Ebeveynlerin bebeği hayatlarının ve ailelerinin merkezine yerleştirmeleri esastır (Pridham ve Chang, 1985). Ebeveynler ve bebekleri arasındaki ilişki yavaş yavaş gelişen duygusal bir ilişkidir; sürekli devirde bir eğri izler, bunlar arasında sürekli olarak genişleyen bir etki vardır (Goulet ve ark., 1998;s 1074).

1.2.3.1.Ebeveyn-Bebek Bağlanma Evreleri

Bell ve arkadaşlarına (1998) göre ebeveyn-bebek bağlanma evreleri;

Tanışma evresi bağlanmanın gelişimindeki ilk evredir. Bu ilk adım doğum olduktan sonraki ilk iki günü (48 saati) kapsar. Tanışma evresinde sürecin büyük kısmı ebeveyn ile bebeğin göz teması kurmasıyla geçer. Ayrıca annenin dokunuşları da bu evreye katkıda bulunur (Bell ve ark.,1998a) (Çoban, 2003b).

Sahiplenme evresi doğum gerçekleştikten sonra üç gün ile altı hafta arasındaki süreci kapsayan evredir. Bu süreçte ebeveynler rollerine girmeye başlarlar, bebekleriyle yakınlık kurmaya başlar ve bebeğin temel gereksinimlerine karşı neler yapılması gerektiğini öğrenmeye başlarlar. Ebeveyn-bebek arasında karşılıklı ilişki ve uyumun aralarında bir bağ oluşturduğu gözlemlenir (Bell ve ark.,1998a) (Çoban, 2003b)

Bağlanma evresi doğum gerçekleştikten sonraki altı hafta ile sekiz haftalık süreci kapsar. Ebeveyn-bebek arasındaki uyum ve ilişki artık belirginleşmiştir. Bağlanmaya, sevgiye dair hislerin olduğu gözlemlenir (Bell ve ark.,1998a) (Çoban, 2003b).

1.2.4. Maternal (Anne-Bebek) Bağlanma

Maternal bağlanma süreç içerisinde gelişen bir ilişkidir. Gelişen bu ilişki bebeğin fiziken, psikolojik açıdan ve entelektüel yönden gelişmesinde büyük önem taşır. Maternal bağlanma süreci hamilelik, doğum ve doğum sonrası süresince gelişir. Maternal bağlanmanın gelişmesi için ilişkinin sürekli, dengeli ve karşılıklı olması gerekmektedir (Kavlak, 2004a); (Kayacı, 2008b).

Maternal bağlanmaya kısa bir tanım getirmek gerekirse anne-bebek arasında gelişen sevgi etkileşimi süreci diyebiliriz (Kavlak, 2004). Bowlby (1951) maternal bağlanmayı anne-bebek arasındaki sıcak, sürekliliği olan yakın ilişkinin hem anne hem de bebek tarafından memnuniyetle karşılanması ve haz verici bir unsur olarak tanımlanmıştır (Yalçın,2010).

Kennel ve Kalus'un (1976) ise maternal bağlanma tanımı süreç içerisinde süreklilik arz eden, özel ve iki kişi arasında tek ve biricik bir ilişki şeklindedir (Kavlak, 2004). Rubin (1984) yaptığı araştırmada, bebeğe karşı geliştirilen bağlanma davranışını sevgi ve sevecenlik olarak tanımlamıştır. Anne-bebek bağlanmasının hamilelikte başlayıp doğum sonrasında da devam ettiğini belirtmiştir (Kavlak,2004a); (Yalçın, 2010b).

1.2.5. Paternal Bağlanma (Baba-Bebek Bağlanması)

Bağlanma teorisinin çıkış noktası anne-bebek bağlanmasıdır. Bowlby, bağlanma teorisini anne-bebek arasındaki bağlanma stilleri üzerinden açıklamıştır; baba-bebek

arasındaki bağlanmaya ise şüpheli yaklaşmıştır (Goodsell, Meldrum; 2010). Literatüre bakıldığında baba-bebek bağlanması hakkında yapılan çalışmaların, anne-bebek bağlanmasıyla ilgili yapılan çalışmalardan çok daha az olduğu görülmektedir. Paternal bağlanmanın çocuk üzerindeki etkisi ilk kez Freud'un 'Küçük Hans' olgusunda ele alınmıştır (Soysal ve ark., 2005). Baba-bebek ilişkisinin incelendiği çalışmalarda babanın 'bakımveren' rolü üzerinde durulmaktadır. Hayvanlarla yapılan çalışmalarda babalık kavramının içgüdü olup olmadığı incelenmiştir. Kuşlarda ve memeli hayvanlarda babanın yavrularına karşı korumaya yönelik hareketleri gözlemlenirken primatlarda aile içindeki rolü karmaşık görünmekle birlikte esas görevi yavrularını ve yavrularının annesini yırtıcı hayvanlardan korumaktır (Ainsworth, 1989).

Öncelikli bağlanma figürü anne olsa da birçok bebekte temel bağlanma anneyle ne kadar iyiye babayla da o kadar iyi olmaktadır. Babaların bebekleriyle aralarında geliştirdikleri bağlanma stilinin güvenli olma ihtimali babanın anne tarafından desteklenmesiyle yükselmektedir. Yani baba-bebek arasındaki bağlanmayı etkileyen en önemli faktörlerden biri annenin tutumudur. Bebeğin hem annesine hem de babasına güvenli bağlanma geliştirebilmesi annenin de babanın da bebek için uyarıcı kaynağı olmasıyla mümkün olabilir. Bebek, algılarıyla anne ve babasının farklı kişiler olduğunu öğrenebilmektedir. Bebek hem annesini hem babasının sevgi kaynağı olarak görüyorsa onlardan biri yanında olmasa da kendini güvende hisseder. Bu süreçte temel bakım ihtiyaçlarını anneden, oyun ihtiyaçlarını babadan karşılamak isterler (Biller, 1993).

Baba ve anne arasındaki iletişim şekli baba-bebek bağlanması konusunda önemli bir etkidir. Çiftlerin evlilikleriyle ilgili algıları ve aralarındaki ilişkiden sağladıkları doyumun oranıyla duyarlı ebeveyn olabilmeleri arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Çiftlerin yürüttükleri ilişkinin tutarlılığı bebeğin ilişki örüntülerine karşı geliştirdiği algısını da etkilemektedir. Ebeveynlerin kendi aralarındaki gerginlik, baba-bebek arasındaki ilişkide de olumsuz duygulanıma sebep olmaktadır (Donley, 1993). Bebeğin mecburi sebeplerden dolayı babasından ayrı geçirdiği dönemin süresi ve niteliği geliştirilen bağlılığın sağlıklı olup olmamasında bir etkidir. Ayrıca baba-bebek arasındaki bağlanmanın sağlıklı olabilmesi için bebeğin doğumundan sonraki ilk bir yılda babanın bebeğinin bakımıyla ilgili bütün faaliyetlere bizzat katılım sağlaması gerekmektedir (Dodson, 1995).

Baba-bebek arasında geliştirilen bağlanma stiline etki eden faktörlerden bir diğeri ise babaya yüklenen geleneksel rollerdir. Ailenin maddi açıdan kalkınmasını sağlamak, evi ve

aile üyelerini korumak, evdeki kural belirleyici figür olmak gibi roller geleneksel rol kavramı içerisinde yer almaktadır (Çevik ve Ceyhun, 1993).

Gerçekleştirilen bir araştırmada baba adayları, baba-bebek bağlanmasını üç alanda yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu alanlar; benliğin farklılaşması, rol alma ve kendini vermek olarak ifade edilmiştir (Cranley, 1981). Bunlar dışında yapılan başka bir araştırmada eşleri hamile olan erkeklerin baba olacaklarına inanmakta zorlandıkları ve baba rolüne geçiş süreçlerinde eşleriyle olan ilişkilerinde uyumsuzluk yaşadıkları belirtilmiştir (Genesoni ve Talladini, 2003). Başka bir çalışmada ise erkekler babalığın tahmin ettiklerinden daha fantastik bir olay olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bebeğin emzirilmesinin anne tarafından sağlanabiliyor olmasının da kendilerini bebeğin bakımı konusunda eksik hissettirdiğini ifade etmişlerdir (Fagerskiöld, 2008). Erkeklerin babalığa geçiş sürecinde iyi baba olmayı öğrenmeye ve kendileri için yeni olan babalık rolünün getirilerine uyum gösterme çabasında oldukları ifade edilmiştir (Goge ve Kirk, 2002).

Boyce ve arkadaşları (2007) yaptıkları araştırma sonucunda baba olacak erkeklerin bağlanma stillerinin, hamilelik sürecinde eşleri ile olan zayıf ilişkilerinden, algıladıkları sosyal desteğin düşük oluşundan ve eğitim seviyelerinin düşük oluşundan, yaşam kalitesinden etkilendiğini ifade etmişlerdir. İlk defa çocuk sahibi olacak erkeklerle yapılan bir çalışmada erkeklerin, hamileliğin bazı dönemlerinde kendilerini cinsellik, eşlerinin duygu durumuna uyum sağlama gibi konularda eksik ve yetersiz olduklarını düşündükleri ve geleceğe karşı endişeli ve güvensiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak baba adaylarının eşlerinin ve doğacak bebeklerinin sağlıkları adına endişe duydukları ve eşlerine karşı eskisine oranla daha korumacı ve ilgili davrandıkları ifade edilmiştir. Ayrıca baba adaylarının karmaşık duygulara sahip olmasıyla birlikte kendilerini dışlanmış hissettiklerinin altı çizilmiştir (Finnbogadottir ve ark. 2003).

İlk defa baba olacak erkekler ile daha önce baba olmuş erkekleri postnatal dönemde karşılaştırmak için yapılmış bir çalışmada iki grup arasındaki yenidoğan bağlanmasında bir fark gözlemlenmemiştir. Türkiye’de gerçekleştirilmiş bir araştırmada paternal ve maternal bağlanma arasında maternal bağlanma lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Paternal bağlanma skorunun, hamilelerin maternal bağlanma skorundan düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca hem paternal hem maternal bağlanma skorunun kişilerin yaşlarıyla negatif ilişkisi olduğu belirlenmiştir (Üstünöz ve ark. 2010).

1.2.5.1.Babalık Davranışları

Türkiye’de genel itibariyle bebek bakımı anneye yüklenen bir görevdir (Güleç, 2010;s.20). Yabancı kaynaklara bakıldığında da bu durumun benzeriyle karşılaşılmaktadır. Ayrıca Lamb (1985) çocuklarla vakit geçirmek ya da onlara ulaşmak onlardan sorumlu olmakla aynı şey değildir görüşünü savunmuştur. Kotelchuck (1975) ve Russel (1983) hem babalara hem de annelere babalarının çocuklarına yönelik sorumluluklarını sormuşlardır. Kotelchuck’ın katılımcılarının sadece %7.5’i sorumlulukları eşit olarak paylaştıklarını bildirirken %75’i günlük bakımdan sorumlu olmadıklarını bildirmişlerdir. Russell’in çalışmasında ise babanın haftada ortalama sadece 1 saat çocuklardan sorumlu olurken, anneler için bu saatin 40 olduğu görülmüştür (Lamb ve ark.,1985; s.885-886).

Fakat 1970’ten sonra kadınların iş hayatına atılmalarıyla birlikte babaların rolü değişmeye başlamıştır. Değişen koşullar, babaların bebekleriyle ve çocuk bakımıyla daha çok meşgul olmasına yol açmıştır (Güleç, 2010; s.22). Baba adayları eşleri hamile kaldığında üç tarz davranış sergilerler. Bunlardan ilki izleyici adlı davranış kalıbıdır. Baba adayı izleyici kalmayı tercih eder. Kendisini hamilelikle ilgili duygusal boyutların dışında tutar, durum sanki başka birinin başına gelmiş gibi davranır. İkinci davranış kalıbı katılımcı olarak adlandırılır. Gebelik sırasında katılımcı olmayı tercih eden erkek hem duygusal hem de başka yönlerden eşiyile işbirliği halindedir. Bu sürecin gereklilik ve farklılıklarının farkındadır. Son davranış kalıbı işlevsel olarak adlandırılmıştır. Erkek bu davranış kalıbına göre davranıyorsa işlevsel bir konumdadır ve en çok sorumluluk aldığı kısım maddesel alanlarla ilgilidir, duygusal alana daha uzaktır (Sevil ve Kavlak, 2003; s:49-53).

1.2.5.2.Babalık Kavramıyla İlgili Yapılan Bazı Çalışmalar

Babaların, çocuklarının gelişimsel evreleri üzerindeki etkilerine bakıldığında bu durumun ‘ilgili baba’ olabilme kavramıyla yakından ilgili olduğu görülmüştür. Türkiye’de yapılan ‘Babalık Araştırması’na bakıldığında, ‘ilgili babalık’ kavramı, üç farklı boyutta değerlendirilmiştir. Bu boyutlar bakım, yakınlık ve kontrol olarak nitelendirilmiştir. Fişek tarafından öne sürülen bakım, yakınlık ve kontrol boyutlarının Türkiye’deki ebeveyn çocuk ilişkisini anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Bakım boyutu babanın çocuğun bakımıyla ve gelişimiyle ilgili sorumluluk aldığı davranışları temsil etmektedir. Yakınlık boyutu babanın çocuğuyla karşılıklı ve yakın ilişki sağlayabildiği durumları temsil ederken, kontrol boyutu çocuğun bulunduğu yaşı ve gelişimsel seviyesiyle örtüşen metodlarla kural ve sınır oluşturabilme becerisini temsil etmektedir (Fişek, 1991a; s.121-133), (Boratav ve ark.,2017b).

Çocuğuna sıcaklık gösteren, duyarlı olan ve çocuğuna karşı ilgili olan babalarla yetişen çocukların, yaşlılarına kıyasla çevreleriyle psikolojik olarak daha uyumlu oldukları, davranış problemleri oranının daha düşük olduğu ve akranlarıyla olan iletişimlerinde daha iyi oldukları saptanmıştır (Rossi, 1984; s.1-10).

Baba-bebek iletişiminin ileriki yıllarda çocuğun bütün gelişimsel alanlarında etkisi olduğu yapılan araştırmalarca saptanmıştır (Cabrera ve ark., 2007). İlgili baba olarak nitelendirilen babaların çocuklarına bakıldığında okula hazır olabilmeye daha yatkın oldukları, akademik başarılarının daha fazla olduğu, kelime dağarcıklarının daha gelişmiş olduğu ve zeka gelişim düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Tamis-LeMonda ve ark.,2004).

Çocuklarla ortak faaliyetler yapmak ve onlarla oyun oynamak, baba-çocuk arasındaki ilgi düzeyini ve sevgi bağını desteklemekle birlikte çocuğun kelime haznesini artırmaya da katkı sağlamaktadır (Grossmann ve ark., 2002).

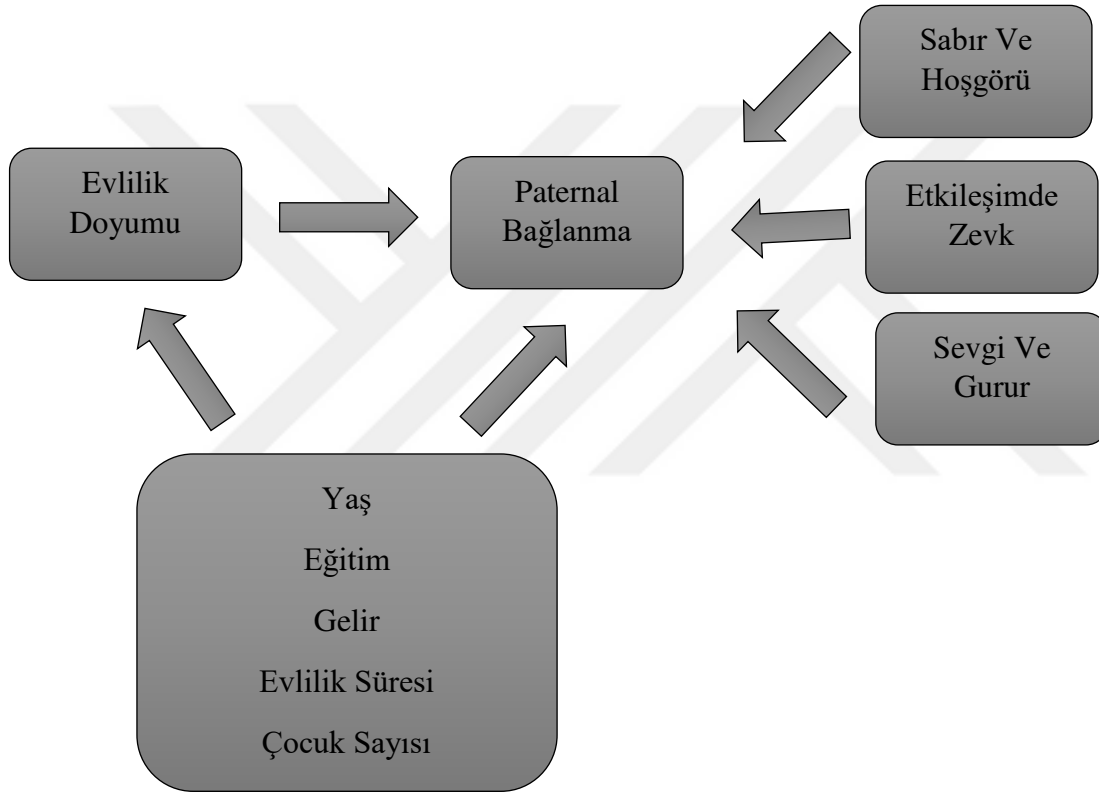
Ayrıca araştırmalara göre ilgili babalık çocukların okuma ve matematik becerileri üzerinde de etkilidir (Coley ve ark., 2011). Babaların okul katılımının etkisine bakıldığında ise çocuklara uygulanan zeka testlerinin sonuçlarına da etki ettiği görülmüştür (Radin, 1973). Radin'in 1994 yılında yaptığı bir diğer çalışmaya bakıldığında da baba-çocuk iletişiminin artmasıyla çocukta zekanın, başarının, olumlu sosyal davranışlarının ve babaların geleneksel toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili bakış açılarındaki esnekliğin artışı arasında yakından bir ilişki olduğu saptanmıştır.

2.YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında araştırma amaçları, veri toplama araçları ve veri toplama araçlarının güvenirlik seviyeleri, araştırma soruları, araştırma modeli ve araştırmada kullanılan istatistiksel analiz tekniklerinden bahsedilmiştir.

2.1.Araştırma Modeli

Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırma için araştırma soruları ve amaçları göz önünde bulundurulduğunda araştırma modeli şekil 1'deki gibi görselleştirilebilir.

Şekil 2. Araştırma Modeli Şekli Gösterimi

Şekildeki oklar incelenen ilişkiye dair ilişki yönünü temsil etmektedir. Çalışmanın bağımlı değişkeni paternal bağlanma iken, bağımsız değişken evlilik doyumudur. Paternal bağlanmanın altboyutları ise sabır ve hoşgörü, etkileşimden zevk, sevgi ve gururdur. Ok yönüyle gösterilen ilişkiler tüm altboyutlar ve toplam paternal ilişki düzeyi için incelenmekle beraber araştırma modelinde basitlik açısından yalnızca ana ölçeğe ok çıkarılmıştır.

2.2. Örneklem

Araştırma Ankara ili Çankaya ilçesindeki üç farklı Aile Sağlığı Merkezinde uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 6-12 aylık bebeği olan 25 yaş ve üstü 142 evli baba oluşturmaktadır. Katılımcı demografik özelliklerine ait frekans ve yüzde değerleri tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1 Katılımcı Demografik İstatistikleri

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş	25-30 Yaş	32	22.5%
	31-35 Yaş	40	28.2%
	35 Yaş Ve Üzeri	70	49.3%
	Toplam	142	100.0%
Eğitim	İlköğretim	25	17.6%
	Lise	57	40.1%
	Lisans	40	28.2%
	Lisansüstü	20	14.1%
	Toplam	142	100.0%
Çalışma Durumu	Çalışıyor	139	97.9%
	Çalışmıyor	3	2.1%
	Toplam	142	100.0%
Gelir	1000-3000 TL	81	57.9%
	30001-5000 TL	38	27.1%
	5000 TL Ve Üzeri	21	15.0%
	Toplam	140	100.0%
Yaşadığı Yer	Köy	2	1.4%
	Kasaba	1	0.7%
	Şehir	139	97.9%
	Toplam	142	100.0%
Evlilik Süresi	1-5 Yıl	55	38.7%
	6-10 Yıl	35	24.6%
	10 Yıl Ve Üzeri	52	36.6%
	Toplam	142	100.0%
Kaçınıcı Evliliğiniz	1	136	95.8%
	2 +	6	4.2%
	Toplam	142	100.0%
Bebek Cinsiyet	Kız	76	54.3%
	Erkek	64	45.7%
	Toplam	140	100.0%
Çocuk Sayısı	1-2	123	86.6%
	3-4	19	13.4%
	5 Ve Üzeri	0	0.0%
	Toplam	142	100.0%
Tanı Koyulmuş Psikolojik Hastalık	Evet	4	2.8%
	Hayır	138	97.2%
	Toplam	142	100.0%

Tablo 1’e göre katılımcıların %22.5’i 25-30 Yaş (n=32), %28.2’si 31-35 yaş (n=40), +49.3’ü 35 yaş ve üzeri (n=70) yaş grubundadır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları ise şu şekildedir; %17.6’sı ilköğretim (n=25), %40.1’i lise (n=57), %28.2’si lisans (n=40), %14.1’i lisansüstü (n=20) seviyede eğitime sahiptirler. Katılımcıların %97.9’u çalıştığını ifade ederken, %2.1’i çalışmadığını ifade etmiştir.(n=3). Katılımcıların gelir gruplarına göre dağılımları ise şu şekildedir; %57.9’u 1000-3000 TL arası (n=81), %27.1’i

3001-5000 TL arası (n=38), %15'i 5000 TL ve üzeri (n=21) gelir seviyesine sahiptir. Katılımcıların %1.4'ü köy (n=2), %0.7'si kasaba ve %97.9'u şehirde (n=139) yaşamaktadırlar. Çalışma durumuyla ilgili maddede çalışmayan katılımcıların oranı %2.1, yaşadıkları yerle ilgili maddede köy cevabını veren katılımcıların oranı %1.4 ve kasaba cevabını veren katılımcıların oranı %0.7, 2 ve daha fazla sayıda evlilik yaptığını söyleyen katılımcıların oranı %4.2, tanı koyulmuş psikolojik hastalığı olduğunu söyleyen katılımcıların oranı %2.8 olarak tespit edilmiş ve yeterli bulunmadığı için bu maddeler analize dahil edilmemiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği benimsenmiş olup, araştırma amaçları doğrultusunda Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği, Evlilik Yaşamı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formundan oluşan bir anket tasarlanmıştır.

2.3.1. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği

Ölçeğin geliştirilme amacı baba-bebek bağlanmasını ölçmektir. Ölçek Kavlak ve Güleç (2010) tarafından Türk toplumuna uyarlanmıştır. Ölçeğin orijinali John T. Condon tarafından geliştirilmiştir. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği 18 adet soru ve sabır-hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi-gurur altboyutlarından oluşan, babaların bebek bağlanma seviyelerini toplam ve altboyutlar düzeylerinde ölçmek üzere tasarlanmış bir ölçektir. Her bir madde 1 ile 5 arasında puanlanır ve kişi ölçekten minimum 18 maksimum 90 puan alınabilmektedir. Türk toplumuna uyarlama çalışması yapılırken 6-12 aylık bebeği olan 190 babayla çalışılmıştır. Ölçeğin uyarlanmasında dil geçerliği, içerik geçerliği, test-tekrar test, iki yarım test güvenilirliği, iç tutarlılık (Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılarak) ve Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayısı üzerinde çalışmalar yapılmıştır (Güleç, 2010; s.61-68)

Ölçeğin güvenirlik düzeyini belirlemek amacıyla yapılan Cronbach's Alpha güvenirlik istatistikleri tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2 Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Güvenirlik İstatistikleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı
BBBÖ	18	0.808

Tabloda 2'ye göre üzere Baba-Bebek Bağlanma Ölçeğinin cronbach's alpha güvenirlik katsayısı 0.8'ile 0.9 arasındadır. Söz konusu katsayı için ölçeğin oldukça iyi derecede güvenirlik olduğuna işaret ettiği söylenebilir (Özdamar, 2016; s.64)

2.3.2.Evlilik Yaşamı Ölçeği

Evlilik Yaşamı ölçeği 5'li likert tipte 10 adet madde ile evlilik doyumu düzeyini ölçmek amacıyla tasarlanan tek boyutlu bir ölçektir (Tezer, 2016). Ölçek geliştirilirken 25 evli çift baz alınarak 50 kişi üzerinde uygulama yapılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışması ise 104 çiftin katılımıyla 208 kişiyle yapılmıştır. Ölçekteki maddeler arası ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı yöntemiyle hesaplanmıştır. Soruların cevaplanması için belirlenen seçenekler "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" şeklinde belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 10 ile 50 arasında değişkenlik göstermektedir (Tezer, 1996; s.1-3).

Ölçeğin güvenirlik düzeyini belirlemek amacıyla yapılan cronbach's alpha güvenirlik istatistikleri tablo 3'deki gibidir.

Tablo 3 Evlilik Yaşamı Ölçeği Güvenirlik İstatistikleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı
EYÖ	10	0.857

Tablo 3'e göre ölçeğin güvenirlik katsayısı incelendiğinde oldukça iyi derecede güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

2.3.3.Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu yaş, eğitim durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, gelir düzeyi, bebek cinsiyeti gibi tanımlayıcı özelliklere ait istatistiklerin oluşturulması amacıyla 10 adet kategorik madde ile tasarlanmıştır. Formda yer alan maddelere bakıldığında çalışma durumuyla ilgili maddede çalışmayan katılımcıların oranı %2.1, yaşadıkları yerle ilgili maddede köy cevabını veren katılımcıların oranı %1.4 ve kasaba cevabını veren katılımcıların oranı %0.7, 2 ve daha fazla sayıda evlilik yaptığını söyleyen katılımcıların oranı %4.2, tanı koyulmuş psikolojik hastalığı olduğunu söyleyen katılımcıların oranı %2.8 olarak tespit edilmiş ve yeterli bulunmadığı için bu maddeler analize dahil edilmemiştir.

2.4. Veri Giriş ve Analizi

Çalışmada elde edilen veriler önce Microsoft Excel programına gerekli sayısal kodlamalar ile girilmiş daha sonra SPSS programına aktararak değişken yapıları tanımlanmıştır. Araştırmanın bundan sonraki kısmında SPSS programı kullanılmıştır.

Çalışmada ilk olarak ölçme araçları olan Baba-Bebek Bağlanma ve Evlilik Yaşamı Ölçeğine ait güvenirlik seviyeleri belirlenmiş, daha sonra ölçeklerin yeterli hatta iyi derecede güvenilir olmaları sebebiyle güvenirlik açısından bir sorun olmadığına karar verilmiştir. Güvenirlik ile ilgili yeterli hatta oldukça iyi bir seviyenin tespit edilmesinden sonra anket verilerinin analiz sürecine geçilmiştir.

Bulgular bölümünün ilk kısmında örnekleme dair tanımlayıcı ve demografik istatistikler tablo ve yorumlar ile birlikte sunulmuştur. İkinci kısımda araştırma ölçeklerine ait betimsel istatistikler ve normal dağılım testleri sunulmuş, verilerin normallikten uzak çarpık dağılım gösterdikleri görülmüştür. Üçüncü kısım araştırma sorularının uygun test istatistikleri ile sınanmasını içermektedir.

Araştırma sorularının cevaplanması için seçilecek testler için verilerin dağılım türü göz önünde bulundurulmuş ve parametrik test tekniklerinin normal dağılım varsayımının sağlanmadığı görülmüştür. Çarpık dağılan veriye ek olarak parametrik test tekniklerinde gruplar arası karşılaştırma yaparken grup üye sayılarının 30'un üzerinde olma varsayımının da sağlanmadığı görüldüğünden araştırma sorularının cevaplanması amacıyla parametrik olmayan test tekniklerinden faydalanılmıştır.

Sürekli değişkenler olan ölçek değerleri arasındaki ilişki Non Parametrik Spearman Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Gruplar arası farklılık incelemesini içeren araştırma sorularında ise iki grup arası farklar Mann Whitney U Testi, ikiden fazla grup arasındaki farklar ise Kruskal Wallis H testi ile irdelenmiştir. Mann Whitney U testi sonucu gruplar arasında anlamlı farklılık bulgulanması halinde grupların sıra ortalamaları karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Diğer yandan Kruskal Wallis H testi sonucu anlamlı farklılık bulgulanması durumunda ise farklılığın kaynağı olan grup veya grupların tespiti amacıyla her grup birbiri ile Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Gruplar arası farkların non parametrik sınamalar ile sınaması esnasında ortalama medyan eşitliği sağlamayan çarpık verilerin analizine imkan sağlayan Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri ortalama değerler değil, sıra ortalamaları üzerinden istatistik üretmesine rağmen, gruplara ait ölçek ve altboyut

düzeyleri konusunda fikir verebilmesi amacıyla grupların ortalama değerleri de hesaplanıp tablolanmıştır. Diğer yandan ortalama sıra ile yapılacak yorumlara destek oluşturabilmesi açısından da ortalama değerlerin sunulması faydalı olmuştur.

3.BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında anket verilerinden elde edilen istatistikler tablo ve yorumlar ile birlikte sunulmuştur.

3.1.Tanımlayıcı Bulgular

Katılımcıların %38.7'si 1-5 yıl arası (N=55), %24.6'sı 6-10 yıl arası (N=35), %36.6'sı ise 10 yıl ve üzeri (N=52) süredir evlidirler. Katılımcıların %95.8'inin ilk evliliği sürmekte iken (N=136), %4.2'si ikinci evliliğini (N=6) yaşamaktadırlar. Katılımcıların sahip oldukları bebeklerin cinsiyetleri şu şekildedir; %54.3'ü kız (N=76), %45.7'si erkek bebek sahibidir. Katılımcıların %86.6'sı 1 veya 2 çocuk sahibi (N=123) iken, %13.4'ü 3 veya 4 bebek (N=19) sahibidirler. Katılımcıların %2.8'inin tanı koyulmuş psikolojik rahatsızlığı var iken (N=4), %97.2'sinin böyle bir rahatsızlığı yoktur (N=138).

3.2.Ölçek Betimsel İstatistikleri

Araştırmada kullanılan ölçek ve altboyutlara ait betimsel istatistikler tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 4 Ölçek Betimsel İstatistikleri

	Değişken	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
BBBÖ	Sabır ve Hoşgörü	142	12.00	40.00	33.6991	4.74060
Alt	Etkileşimde Zevk	142	16.30	35.00	26.3434	3.81811
Boyutları	Sevgi Ve Gurur	142	9.60	15.00	13.9971	1.46839
	Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği	142	45.20	87.60	73.7784	7.56799
	Evlilik Yaşamı Ölçeği	142	10.00	50.00	39.7071	6.78808

Tablo 4'e göre sabır ve hoşgörü boyutu minimum 12, maksimum 40 ortalama 33.69 ve 4.74 standart sapma değerine sahiptir. Etkileşimde zevk boyutu minimum 16.30, maksimum 35 ortalama 26.34 ve 3.81 standart sapma değerine sahiptir. Sevgi ve gurur boyutu minimum 9.60, maksimum 15 ortalama 13.99 ve 1.46 standart sapma değerine sahiptir. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği minimum 45.20, maksimum 87.77 ortalama 73.77 ve 7.56 standart sapma değerine sahiptir. Evlilik Yaşamı Ölçeği minimum 10, maksimum 50 ortalama 39.70 ve 6.78 standart sapma değerine sahiptir.

3.3.Araştırma Soruları

Araştırma Sorusu 1 : Evlilik doyumu ile baba-bebek bağlanması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır ?

Araştırma sorusunun cevaplanması amacıyla Evlilik Yaşamı Ölçeği ile Baba-Bebek Bağlanma ölçeği ve altboyutları arasındaki korelasyon matrisi tablo 5’te paylaşılmıştır.

Tablo 5 Evlilik Doyumu ve Paternal Bağlanma Arasındaki Korelasyon Matrisi

Değişken	İstatistik	1	2	3	4	5
1.EYÖ Puanı	Korelasyon Katsayısı	1.000	.297**	.377**	.724**	.312**
	P		.000	.000	.000	.000
	N		142	142	142	142
2.Sabır ve Hoşgörü	Korelasyon Katsayısı		1.000	.443**	.699**	.251**
	P			.000	.000	.003
Altboyutu Puanı	N			142	142	142
3.Etkileşimde Zevk	Korelasyon Katsayısı			1.000	.549**	.347**
	P				.000	.000
Altboyutu Puanı	N				142	142
4.Sevgi Ve Gurur	Korelasyon Katsayısı				1.000	.312**
	P					.000
Altboyutu Puanı	N					142
5.BBBÖ Puanı	Korelasyon Katsayısı					1.000
	P					
	N					

**%99 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı simgeler

Tablo 5’e göre Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları ile sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur altboyutları ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği puanları arasında %99 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif korelasyonların saptandığı görülmektedir ($r=.312$; $p<.01$). Söz konusu korelasyonların pozitif olması evlilik doyumu ile paternal bağlanma ve altboyutlarının birlikte ve aynı yönde değiştiklerini göstermektedir. Daha açık bir ifade ile katılımcılarda evlilik doyum düzeyi artıkça sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur ve baba bebek bağlanma düzeyleri de anlamlı bir şekilde artmaktadır. Diğer yandan korelasyon katsayı büyüklükleri yorumlanacak olursa; evlilik doyumu ile sevgi ve gurur boyutu arasında oldukça yüksek bir aynı yönde değişiklik dikkat çekmektedir. 0 ile 1 arasında değişebilen korelasyon katsayısının 1’e yaklaşması ilişkinin kuvvetlendiğini gösterir. Diğer yandan 0-0.3 arası zayıf, 0.3-0.6 arası orta 0.6-0.9 arası güçlü ve 0-1 arası çok güçlü korelasyon ilişkilerinden bahsedilebilir. Söz konusu katsayı aralıkları ile değerlendirildiğinde evlilik doyumu ile sevgi ve gurur arasında güçlü, evlilik doyumu ile etkileşimde zevk arasında orta, evlilik doyumu ile paternal bağlanma arasında orta ve evlilik doyumu ile sabır ve hoşgörü arasında zayıf korelasyon ilişkileri olduğu söylenebilir.

Araştırma sorusu birin incelenmesi için oluşturulan örneklem ortalamasının üzerinde evlilik doyumuna sahip ve altında evlilik doyumuna sahip katılımcıların tanımladığı kategorik değişkene göre paternal bağlanma ve altboyutları bakımından farkları sınavan Mann Whitney U test istatistikleri ise tablo 6'daki gibidir.

Tablo 6 Yüksek ve Düşük Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanına Sahip Katılımcılar Arasında Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Bakımından Farkları Sınavan Mann Whitney U Test İstatistikleri

Tablo 6 Yüksek ve Düşük Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanına Sahip Katılımcılar Arasında Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Bakımından Farkları Sınavan Mann Whitney U Test İstatistikleri

Değişken	Evlilik Doyumu	N	Sıra Ortalaması	Ortalama	z	p
Sabır ve Hoşgörü Altboyutu Puanı	Ortalama Altı	61	57.59	32.3195	-3.521	0.000*
	Ortalama Üstü	81	81.98	34.7380		
	Toplam	142				
Etkileşimde Zevk Altboyutu Puanı	Ortalama Altı	61	64.48	25.7120	-1.767	0.077
	Ortalama Üstü	81	76.79	26.8189		
	Toplam	142				
Sevgi Ve Gurur Altboyutu Puanı	Ortalama Altı	61	59.82	13.5687	-3.257	0.001*
	Ortalama Üstü	81	80.30	14.3197		
	Toplam	142				
BBBÖ Puanı	Ortalama Altı	61	59.63	71.7337	-3.018	0.003*
	Ortalama Üstü	81	80.44	75.3183		
	Toplam	142				

* %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı simgeler.

Tablo 6'ya göre ortalamanın üstü ve altında evlilik doyumuna sahip katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu (Z:-3.321; $p<.05$), sevgi ve gurur altboyutu (Z:-3.257; $p<.05$) ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından (Z:-3.018; $p<.05$) %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmektedir. Ortalama farklar incelendiğinde ortalamanın üzerinde evlilik doyumu düzeyinde olan katılımcıların daha yüksek sabır ve hoşgörü altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve baba-bebek bağlanma ölçeği ortalama sıra değerlerine sahip olduğu görülür. Daha açık bir ifade ile örneklem ortalamasının üzerinde evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların daha yüksek sabır ve hoşgörü boyutu bağlanması, sevgi ve gurur boyutu bağlanması ve paternal bağlanma düzeyinde oldukları söylenebilir. Diğer yandan ortalamanın üstü ve altında evlilik doyumuna sahip katılımcılar arasında etkileşimde zevk altboyutu bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 2: Yaşa göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma sorusunun cevaplanması amacıyla farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında BBBÖ ve altboyutları puanları bakımından farkları sınavan Kruskal Wallis H testi istatistikleri Tablo 8’da sunulmuştur.

Tablo 7 Yaş Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Puanları Arasındaki Farkları Sınavan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri

Değişken	Yaş	N	Ortalama Sıra	Ortalama	Ki-Kare	p	Karşılaştırma (Mann Whitney U)
Sabır ve Hoşgörü Altboyutu Puanı	1.25-30 Yaş	32	70.375	33.103	6.796	0.033*	3>2 p<.05
	2.31-35 Yaş	40	58.425	32.630			
	3.35 Yaş Ve Üzeri	70	79.486	34.583			
	Toplam	142					
Etkileşimde Zevk Altboyutu Puanı	1.25-30 Yaş	32	75.438	26.715	0.379	0.827	--
	2.31-35 Yaş	40	70.438	26.315			
	3.35 Yaş Ve Üzeri	70	70.307	26.190			
	Toplam	142					
Sevgi Ve Gurur Altboyutu Puanı	1.25-30 Yaş	32	76.469	14.144	1.497	0.473	---
	2.31-35 Yaş	40	65.988	13.810			
	3.35 Yaş Ve Üzeri	70	72.379	14.037			
	Toplam	142					
BBBÖ Puanı	1.25-30 Yaş	32	71.719	73.369	8.393	0.015*	3>2 (p<.05)
	2.31-35 Yaş	40	56.575	72.000			
	3.35 Yaş Ve Üzeri	70	79.929	74.982			
	Toplam	142					

* %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı simgeler.

Tablo 7’ye göre farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu ve paternal Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmektedir ($p<.05$). Farklılığın kaynağı olan grup veya grupların tespiti amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ikili karşılaştırmalarında 35 yaş ve üzeri katılımcılar ile 31-35 yaş arası katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından farkların olduğu tespit edilmiştir. Ortalama sıra değerleri incelendiğinde ise 35 yaş ve üzeri katılımcıların 31-35 yaş arası katılımcılardan daha yüksek sabır ve hoşgörü altboyutu (34.583) ve Baba-bebek Ölçeği ortalama sıralamasına (79.929) sahip olduğu görülmüştür. Bu durumda 35 yaş ve üzeri katılımcıların 31-35 yaş arası katılımcılardan daha yüksek sabır ve hoşgörü boyutu ve paternal bağlanma düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Yapılan diğer ikili karşılaştırmalarda yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 3 : Eğitim düzeyine göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma sorusunun cevaplanması için farklı eğitim seviyesindeki katılımcılar arasında BBBÖ ve altboyutları puanları bakımından farkları sınavan Kruskal Wallis H testi istatistikleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8 Eğitim Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınavan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri

Değişken	Eğitim	N	Sıra Ortalaması	Ortalama	Ki-Kare	p	Karşılaştırma
Sabır ve Hoşgörü Altboyutu Puanı	İlköğretim	25	75.98	33.2198	2.487	0.478	--
	Lise	57	74.40	34.1139			
	Lisans	40	70.84	33.6997			
	Lisansüstü	20	58.95	33.1147			
	Toplam	142					
Etkileşimde Zevk Altboyutu Puanı	İlköğretim	25	72.96	26.6240	2.771	0.428	--
	Lise	57	67.04	25.9825			
	Lisans	40	70.39	26.1658			
	Lisansüstü	20	84.63	27.3765			
	Toplam	142					
Sevgi Ve Gurur Altboyutu Puanı	İlköğretim	25	70.90	13.8600	0.012	1.000	--
	Lise	57	71.46	13.9737			
	Lisans	40	71.91	14.0147			
	Lisansüstü	20	71.53	14.1999			
	Toplam	142					
BBBÖ Puanı	İlköğretim	25	73.80	73.4877	0.239	0.971	--
	Lise	57	69.56	73.7106			
	Lisans	40	72.50	73.6808			
	Lisansüstü	20	72.15	74.5303			
	Toplam	142					

Tablo 8’e göre farklı eğitim seviyesindeki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülür ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 4 : Gelir düzeyine göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma sorusunun cevaplanması için farklı gelir seviyesindeki katılımcılar arasında BBBÖ ve altboyutları puanları bakımından farkları sınanan Kruskall Wallis H testi istatistikleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9 Gelir Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskall Wallis H Testi İstatistikleri

Değişken	Gelir Seyiyesi	N	Sıra Ortalaması	Ortalama	Ki-Kare	p	Karşılaştırma
Sabır ve Hoşgörü Altboyutu Puanı	1000-3000 TL	81	71.204	33.395	1.805	0.406	--
	30001-5000 TL	38	74.684	34.463			
	5000 TL Ve Üzeri	21	60.214	33.295			
	Toplam	140					
Etkileşimde Zevk Altboyutu Puanı	1000-3000 TL	81	66.636	25.935	1.823	0.402	--
	30001-5000 TL	38	74.724	26.700			
	5000 TL Ve Üzeri	21	77.762	27.087			
	Toplam	140					
Sevgi Ve Gurur Altboyutu Puanı	1000-3000 TL	81	69.673	13.848	0.342	0.843	--
	30001-5000 TL	38	73.382	14.279			
	5000 TL Ve Üzeri	21	68.476	14.033			
	Toplam	140					
BBBÖ Puanı	1000-3000 TL	81	65.840	72.581	3.200	0.202	--
	30001-5000 TL	38	79.908	75.525			
	5000 TL Ve Üzeri	21	71.452	74.803			
	Toplam	140					

Tablo 9’a göre farklı gelir seviyesindeki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülür ($p > .05$).

Araştırma Sorusu 5: Evlilik süresine göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında BBBÖ ve altboyutları puanları bakımından farkları sınanan Kruskall Wallis H testi istatistikleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10 Evlilik Süresi Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskall Wallis H Testi İstatistikleri

Değişken	Evlilik Süresi	N	Sıra Ortalaması	Ortalama	Ki-Kare	p	Karşılaştırma
Sabır ve Hoşgörü Altboyutu Puanı	1-5 Yıl	55	69.11	33.4597	0.516	0.772	--
	6-10 Yıl	35	70.57	33.2054			
	10 Yıl Ve Üzeri	52	74.65	34.2845			

	Toplam	142					
Etkileşimde Zevk	1-5 Yıl	55	71.88	26.4341			
Altboyutu Puanı	6-10 Yıl	35	75.34	26.6539			
	10 Yıl Ve Üzeri	52	68.51	26.0385	0.586	0.746	--
	Toplam	142					
Sevgi Ve Gurur	1-5 Yıl	55	73.25	14.0944			
Altboyutu Puanı	6-10 Yıl	35	69.31	13.8998			
	10 Yıl Ve Üzeri	52	71.12	13.9596	0.250	0.882	--
	Toplam	142					
BBBÖ Puanı	1-5 Yıl	55	69.06	73.6740			
	6-10 Yıl	35	71.59	73.3234			
	10 Yıl Ve Üzeri	52	74.02	74.1952	0.397	0.820	--
	Toplam	142					

Tablo 10'a göre farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülür ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 6: Bebeğin cinsiyetine göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Kız ve erkek bebek sahibi katılımcılar arasında Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve altboyutları puanları bakımından farkları sıyanan Mann Whitney U testi istatistikleri tablo 11'deki gibidir.

Tablo 11 Bebek Cinsiyet Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sıyanan Mann Whitney U Testi İstatistikleri

Değişken	Bebek Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Ortalama	Z	p
Sabır ve Hoşgörü	Kız	76	73.355	34.079		
Altboyutu Puanı	Erkek	64	67.109	33.309	-0.914	0.361
	Toplam	140				
Etkileşimde Zevk	Kız	76	70.125	26.382		
Altboyutu Puanı	Erkek	64	70.945	26.372	-0.119	0.905
	Toplam	140				
Sevgi Ve Gurur Altboyutu	Kız	76	73.296	14.150		
Puanı	Erkek	64	67.180	13.822	-0.991	0.322
	Toplam	140				
Baba-Bebek Bağlanma	Kız	76	72.632	74.341		
Altboyutu Puanı	Erkek	64	67.969	73.111	-0.685	0.494
	Toplam	140				

Tablo 11'e göre kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma

Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülmektedir ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 7: Çocuk sayısına göre BBBÖ ve BBBÖ altboyutları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1-2 çocuk ve 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve altboyutları puanları bakımından farkları sınavan Mann Whitney U testi istatistikleri tablo 12'deki gibidir.

Tablo 12 Sahip Olunan Çocuk Sayısı Değişkenine Bağlı Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ve Altboyutları Puanları Arasındaki Farkları Sınavan Mann Whitney U Testi İstatistikleri

Değişken	Çocuk Sayısı	N	Sıra Ortalaması	Ortalama	Z	p
Sabır ve Hoşgörü Altboyutu Puanı	1-2	123	68.931	33.595	-1.907	0.057
	3-4	19	88.132	34.374		
	Toplam	142				
Etkileşimde Zevk Altboyutu Puanı	1-2	123	73.772	26.551	-1.676	0.094
	3-4	19	56.789	25.000		
	Toplam	142				
Sevgi Ve Gurur Altboyutu Puanı	1-2	123	72.333	14.072	-0.681	0.496
	3-4	19	66.105	13.511		
	Toplam	142				
BBBÖ Puanı	1-2	123	70.476	73.872	-0.764	0.445
	3-4	19	78.132	73.173		
	Toplam	142				

Tablo 12'ye göre 1-2 çocuk sahibi ve 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülür ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 8 : Yaşa göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma sorusunun cevaplanması amacıyla farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları bakımından farkları sınavan Kruskal Wallis H testi istatistikleri Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13 Yaş Değişkenine Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskall Wallis H Testi İstatistikleri

Değişken	Yaş	N	Ortalama Sıra	Ortalama	Ki-Kare	p	Karşılaştırma
Evlilik Doyumu Puanı	25-30 Yaş	32	71.922	39.241	4.298	0.117	---
	31-35 Yaş	40	82.113	41.793			
	35 Yaş Ve Üzeri	70	65.243	38.729			
	Toplam	142					

Tablo 13'e göre farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 9 : Eğitim düzeyine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Farklı eğitim seviyesindeki katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları bakımından farkları sınayan Kruskall Wallis H testi istatistikleri Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14 14 Eğitim Seviyesi Değişkeni Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskall Wallis H Testi

Değişken	Yaş	N	Ortalama Sıra	Ortalama	Ki-Kare	p	Karşılaştırma
EYÖ Puanı	İlköğretim	25	86.060	41.468	4.308	0.230	--
	Lise	57	67.939	39.082			
	Lisans	40	66.213	39.175			
	Lisansüstü	20	74.025	40.350			
	Toplam	142					

Tablo 14'e göre farklı seviyede eğitime sahip katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülür ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 10 : Gelir düzeyine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Farklı gelir seviyesindeki katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları bakımından farkları sınayan Kruskall Wallis H testi istatistikleri Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15 Gelir Seviyesi Değişkenine Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri

Değişken	Gelir Düzeyi	N	Ortalama Sıra	Ortalama	Ki-Kare	p	Karşılaştırma
EYÖ Puanı	1000-3000 TL	81	67.321	38.906	2.730	0.255	--
	30001-5000 TL	38	79.737	41.500			
	5000 TL Ve Üzeri	21	66.048	39.476			
	Toplam	140					

Tablo 15'e göre farklı gelir seviyesinde olan sahip katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 11: Evlilik süresine göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları bakımından farkları sınayan Kruskal Wallis H testi istatistikleri Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16 Evlilik Süresi Faktörüne Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Kruskal Wallis H Testi İstatistikleri

Değişken	Evlilik Süresi	N	Ortalama Sıra	Ortalama	Ki-Kare	p	Karşılaştırma
EYÖ Puanı	1-5 Yıl	55	78.827	41.158	3.051	0.217	--
	6-10 Yıl	35	64.500	38.229			
	10 Yıl Ve Üzeri	52	68.462	39.167			
	Toplam	142					

Tablo 17'ye göre farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında evlilik yaşamı ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 12: Bebeğin cinsiyeti ile EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları bakımından farkları sınayan Mann Whitney U testi istatistikleri Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17 Bebek Cinsiyeti Değişkenine Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Mann Whitney U Testi İstatistikleri

Değişken	Bebek Cinsiyeti	N	Ortalama Sıra	Ortalama	Z	p
EYÖ Puanı	Kız	76	72.447	40.368	-0.620	0.535
	Erkek	64	68.188	39.022		
	Toplam	140				

Tablo 17'ye göre kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülür ($p>.05$).

Araştırma Sorusu 13: Çocuk sayısına göre EYÖ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1-2 ve 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları bakımından farkları sınayan Mann Whitney U testi istatistikleri Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18 Çocuk Sayısı Değişkenine Bağlı Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları Arasındaki Farkları Sınayan Mann Whitney U Testi İstatistikleri

Değişken	Çocuk Sayısı	N	Ortalama Sıra	Ortalama	Z	p
EYÖ Puanı	1-2	123	67.84	39.1684	-2.701	0.007*
	3-4	19	95.18	43.1951		
	Toplam	142				

* %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı simgeler.

Tablo 18'e göre 1-2 çocuk sahibi olan katılımcılar ile 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları bakımından % 95 güven düzeyinde istatistiksel anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($Z:-2.701$; $p<.05$). Ortalama sıra değerleri incelendiğinde 3-4 çocuk sahibi olan katılımcıların daha yüksek Evlilik Yaşamı Ölçeği puanına (95.18) sahip olduğu görülmektedir.

Özetle; Katılımcıların %22.5'i 25-30 yaş, %28.2'si 31-35 yaş, %49.3'ü 35 yaş ve üzeri yaş grubundadır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları ise şu şekildedir; %17.6'sı ilköğretim, %40.1'i lise, %28.2'si lisans, %14.1'i lisansüstü seviyede eğitime sahiptirler. Katılımcıların %97.9'u çalıştığını ifade ederken, %2.1'i çalışmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların gelir gruplarına göre dağılımları ise şu şekildedir; %57.9'u 1000-3000

TL arası, %27.1'i 3001-5000 TL arası, %15'i 5000 TL ve üzeri gelir seviyesine sahiptir. Katılımcıların %1.4'ü köy, %0.7'si kasaba ve %97.9'u şehirde yaşamaktadırlar. Bunlara ek olarak katılımcıların %38.7'si 1-5 yıl arası, %24.6'sı 6-10 yıl arası, %36.6'sı ise 10 yıl ve üzeri süredir evlidirler. Katılımcıların %95.8'inin ilk evliliği sürmekte iken, %4.2'si ikinci evliliğini yaşamaktadırlar. Katılımcıların sahip oldukları bebeklerin cinsiyetleri şu şekildedir; %54.3'ü kız, %45.7'si erkek bebek sahibidir. Katılımcıların %86.6'sı 1 veya 2 çocuk sahibi iken, %13.4'ü 3 veya 4 bebek sahibidirler. Bu bulgular neticesinde ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

- Evlilik doyumu ile paternal bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.312$; $p<.01$).
- EYÖ puanları ile BBBÖ ve altboyutları arasında anlamlı fark olup olmadığına bakıldığında ise etkileşimde zevk altboyutuyla anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$). Sabır ve hoşgörü ($Z:-3.321$; $p<.05$), sevgi ve gurur ($Z:-3.257$; $p<.05$) ve BBBÖ ($Z:-3.018$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı farkların olduğu görülmüştür.
- Farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu ve BBBÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmüştür. 35 yaş ve üzeri katılımcıların diğer katılımcılara göre daha yüksek sabır ve hoşgörü altboyutuna sahip oldukları ve bununla bağlantılı olarak BBBÖ puanlarının da diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<.05$).
- Babanın eğitim seviyesiyle BBBÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- Babanın gelir düzeyiyle BBBÖ ve altboyutları puanlarına bakıldığında farklı gelir seviyesindeki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu puanları ve BBBÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- Farklı sürelerde evli olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu puanları ve BBBÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$).

- Bebeğin cinsiyeti ile BBBÖ ve altboyutları puanları arasındaki farka bakıldığında kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu puanları ve BBBÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- 1-2 çocuk sahibi ve 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu puanları ve BBBÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- Farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında EYÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- Farklı seviyede eğitime sahip katılımcılar arasında EYÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- Farklı gelir seviyesinde olan sahip katılımcılar arasında EYÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- Farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında EYÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- Kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında EYÖ puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$).
- 1-2 çocuk sahibi olan katılımcılar ile 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında EYÖ puanı bakımından istatistiksel anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Ortalama sıra değerleri incelendiğinde 3-4 çocuk sahibi olan katılımcıların daha yüksek EYÖ puanına sahip olduğu bulunmuştur ($Z:-2.701$; $p<.05$).

4.TARTIŞMA

Araştırmada katılımcılarda evlilik doyumu düzeyi artıkça sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur ve baba-bebek bağlanma düzeyleri de anlamlı bir şekilde arttığı saptanmıştır. Başka bir ifadeyle araştırmanın esas hipotezi olan ‘evlilik doyumu arttıkça baba-bebek bağlanması da artar’ ifadesi doğrulanmıştır ($p<.01$). Başbakkal (1999) bağlanma davranışının gebelik süresince anne için gelişirken baba için de gelişim göstermeye başlar ve gebelik süresince devam ettiğini belirtmiştir. Babaların bebek bakımını üstlenme bilinci ve bebeği sevebilme duygusu doğum gerçekleştikten sonra olabilmektedir (Kavlak ve Şirin, 2007: s.183-184). Doğumdan sonraki evrede anne tarafından destek gören babaların, bebekle güvenli bir bağ kurabilme ihtimali yükselir. Baba-bebek (paternal) bağlanmasının gelişimi ve şekli annenin tutum ve davranışıyla bağlantılı bir şekilde değişiklik gösterebilmektedir (Kavlak ve Şirin, 2007a; s.183-184), (Hazen ve ark.,2010b; s.51-69). Bu bulgular paternal bağlanma ile evlilik doyumu arasındaki pozitif yönlü ilişkiyi destekler niteliktedir. Paternal bağlanmanın güçlü olabilmesi için anne baba arasında da sağlıklı ve doyumu yüksek bir ilişki olmalıdır. Ayrıca Benware (2013), Mehall ve ark. (2009), Sevil ve Özkan’ın (2007) yaptıkları çalışmalarda ebeveynler arasındaki ilişkinin paternal bağlanma için önemli olduğu vurgusu da araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Kuramsal çerçevede de belirtildiği gibi paternal bağlanma anne desteğinin de büyük katkılarını içeren bir kavramdır. Anne-baba arasındaki ilişkinin doyumu arttıkça bu doyum baba-bebek arasındaki bağlanmanın da kuvvetlenmesine sebep olacaktır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere ve Güleç’in (2010) yaptığı çalışmaya bakıldığında iki çalışma için belirlenen aralık ve ortaya çıkan oranlar farklılık göstermektedir. Bunun dışında Dinç’in (2014) yaptığı çalışmada babanın yaşı ile bağlanma baba-bebek bağlanma ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki düzeyi olmadığı görülmektedir. McVeigh ve ark. (2005) ise babanın yaşının ileri olmasıyla bebeğin bakımına sağladığı katkının arasında azaldığı yönünde bir bilgi elde etmişlerdir. Yapılan araştırmanın sonucunda ise farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu ve baba-bebek bağlanma ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmüştür ($p<.05$). 35 yaş ve üzeri katılımcıların diğer katılımcılara göre daha yüksek sabır ve hoşgörü boyutuna sahipken aynı zamanda paternal bağlanma düzeyleri de diğer katılımcılara göre daha yüksek olmuştur. Bu durum yaş ilerledikçe kazanılan tecrübelerle kişilerin olaylara karşı daha sabırlı ve hoşgörülü bir yaklaşıma sahip olmalarıyla açıklanabilir. Babanın sabır ve hoşgörülü olmasıyla bebeğiyle kurduğu iletişim de daha kuvvetli olması beklenmektedir.

Yapılan araştırmada babanın eğitim seviyesiyle paternal bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$). Dinç'in (2014) yaptığı araştırmada katılım sağlayan babaların eğitim düzeyleriyle baba-bebek bağlanma ölçeği puan ortalaması arasında yüksek düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Ishii-Kuntz ve Coltrane'in (1992) yaptığı çalışmaya göre babanın eğitim düzeyinin, çocuk bakımına katılma davranışına olumlu yönde etki ettiği söylenilmektedir. Ayrıca Morgan (1991) eğitim seviyesi yüksek babaların işe daha çok zaman ayırmaları gerektiğinden babanın çocuk bakımına olan katkısının daha düşük olduğundan bahsetmiştir. Farklı görüş ve bulguların sebebi kültür farklılığı temelli olabilmektedir.

Babanın gelir düzeyiyle paternal bağlanma arasındaki ilişkiye bakıldığında farklı gelir seviyesindeki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu,sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülmüştür ($p>.05$). Dinç'in (2014) yaptığı araştırmada katılım sağlayan babaların gelir düzeyleriyle baba-bebek bağlanma ölçeği puan ortalaması arasında yüksek düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Eğitim ve gelir düzeyi birbiriyle yakından ilişkili iki değişken olmalarına karşın bu iki değişkenin babanın ev işleri ve çocuk bakımına ayırdığı zamana olan etkilerinin aynı doğrultuda olmadığı bulunmuştur (Kuzucu, 2011; s.81). Bu görüşü destekler nitelikte, Model (1981) ev işlerine eğitim seviyesi yüksek erkeğin daha çok; gelir düzeyi yüksek erkeğin daha az katkıda bulunduğundan bahsetmiştir. Farklı görüş ve bulguların sebebi kültür ve yaşam koşulu farklılıkları temelli olabilmektedir.

Araştırmanın başka bir boyutuna bakıldığında, farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Dinç'in (2014) araştırmasına bakıldığında evlenme süresiyle baba-bebek (paternal) bağlanması arasında negatif yönde anlamlı bir istatistiksel ilişki bulunmuştur. 6 sene ve daha uzun süre evlilik yürüten babaların çocuklarının bakım ihtiyaçları konusunda daha fazla sorumluluk aldıkları vurgulanmıştır daha fazla rol üstlendiklerini belirtmişlerdir (Sevil ve Özkan, 2007; 665-667). Farklı görüş ve bulguların sebebi kültür ve yaşam koşulu farklılıkları temelli olabilmektedir.

Araştırma sonucunda baba-bebek bağlanması ve bebeğin cinsiyeti arasındaki ilişkiye bakıldığında incelendiğinde kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında sabır ve

hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Ancak ebeveynler çocuklarına klişeleşmiş toplumsal cinsiyet tepkileri kullanabilirler (Pierrehumbert ve ark., 2009; s.547). Pierrehumbert ve arkadaşlarının (2009) savunduğu bu görüş toplumsal ve sosyal etkenlerin farklılaşmasıyla değişebilmektedir. Toplumsal anlamda değişkenlik gösteren bu kriterle ilgili istatistiksel anlamda anlamlı bir sonuca ulaşamaması değişkenlik gösteriyor oluşu dolayısı ile net bir davranış paterni oluşturamamasıyla açıklanabilir.

Araştırmada 1-2 çocuk sahibi ve 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülmektedir ($p>.05$). Sevil ve Özkan (2007) ise çocuk sayısının artmasıyla yaşanan maddi sıkıntılar sonucunda babanın işe ayırdığı zamanın artmasıyla birlikte çocuklara ayırdığı zaman azalmaktadır görüşünü paylaşmışlardır. Bu görüşe ek olarak Mehall ve ark. (2009), Paquette ve ark. (2000) ve Sımsıkı (2011) benzer şekilde çocuk sayısı arttıkça babanın bebek bakımına olan katkısının azaldığından bahsetmişlerdir. Araştırmayla literatür arasındaki farklılık araştırma örnekleminin kültür ve yaşam koşullarının farklı olmasıyla açıklanabilir.

Yapılan araştırmada farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında Evlilik Yaşamı Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır ($p>.05$). Bu bulguyu destekleyecek şekilde Güven (2005), evli çiftlerle yaptığı araştırmada evlilik doyumunu yordayan faktörleri açıkladığı çalışmada yaş değişkeninin evlilik doyumunu yordayan faktörlerden biri olmadığını da altını çizmiştir. Ayrıca yine aynı doğrultuda Acar'ın (1998) yaptığı çalışmada ve Patrick'in (2002) yaptığı araştırmada yaş değişkeni evlilik doyumunu yordayıcı bir faktör olarak saptanamamıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bu bulgu literatürün büyük bir kısmıyla uyum göstermektedir.

Araştırmada farklı seviyede eğitime sahip katılımcılar arasında evlilik yaşamı ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>.05$). Yaşın-Dökmen ve Tokgöz'ün (2002) yaptığı araştırmada üniversite mezunlarının evlilik doyumlarının lise mezunlarından yüksek olduğu yönündedir. Öte yandan Çağ ve Yıldırım'ın (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada eğitim düzeyiyle evlilik doyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Üncü'nün (2007) araştırmasında ise evlilik doyumu eğitim düzeyleriyle karşılaştırıldığında en yüksekten en düşüğe doğru sıralandığında ortaya lise

mezunu, üniversite mezunu ve ilkokul mezunu şeklinde bir sıralama çıkmıştır. Buradan hareketle kişilerin eğitim düzeyleri ilerledikçe veya geriledikçe evliliğe dair algıların farklılık gösterebileceği sonucunu çıkartılabilir. Yapılan araştırmada iki değişken arasında doğrudan bir ilişki saptanamaması bu bulgulara dayandırılabilir.

Araştırmada farklı gelir seviyesinde olan sahip katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>.05$). Collins ve Coltrane'nin (1991) yaptıkları araştırmada evliliğin önemli bileşenleri olarak gösterdikleri değişkenlerden biri yeterli paraya sahip olmaktır ve çalışmaya göre bu değişkenin işlevsellik oranı %41'dir. Buna karşın bir şekilde Çağ ve Yıldırım'ın (2013) yaptığı çalışmada gelir seviyesi evlilik doyumunu yordayan faktör olarak bulunamamıştır. Ayrıca White ve Keith (1990) yılında gerçekleştirdikleri araştırmada sosyoekonomik statünün evlilik kalitesini yordayan bir değişken olmadığını vurgulamışlardır. Yapılan araştırma sonucu evlilik doyumunu ile gelir seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın çıkmayışı Çağ ve Yıldırım'ın (2013) araştırmaları ile White ve Keith'in (1990) araştırmalarına dayandırılabilir.

Araştırmada farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>.05$). Patrick (2002) yaptığı araştırmada evlilik süresinin evlilik doyumunu yordayan bir faktör olmadığını belirtmiştir. Benzer şekilde Acar'a (1998) göre de evlilik süresi evlilik doyumunu yordayan bir faktör değildir. Evlilik süresi ile evlilik doyumunu arasında ne olumlu ne de olumsuz bir ilişki olduğunu söyleyen bir diğer araştırmacı ise Hojjat'tır (1997). Bunlara ek olarak Jones ve ark. (1995) çalışmalarında evlilik süresi ile evlilik doyumunu arasında ilişki olmadığını belirtmişlerdir. Son olarak Çağ ve Yıldırım (2013) da araştırma sonucunu destekler nitelikte evlilik süresi ile evlilik doyumunu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptamamışlardır. Araştırmanın sonucu literatürün büyük bir kısmıyla uyum göstermektedir.

Araştırmada kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Ebeveyn-çocuk ilişkisi Erel ve Burman'a (1995) göre evli çiftler arasındaki uyumu yordayan boyutlardan biridir. Buna ek olarak Yılmaz (2001) da yaptığı çalışmada ebeveyn çocuk ilişkisi ve evlilik uyumu ilişkisinden bahsetmiştir. Ancak ebeveynler çocuklarına klişeleşmiş toplumsal cinsiyet tepkileri kullanırlarsa (Pierrehumbert ve ark., 2009; s.547) babaların evlilik doyumları ile bebeklerinin cinsiyetleri arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki vardır

denilebilir. Pierrehumbert ve arkadaşlarının (2009) savunduğu bu görüş toplumsal ve sosyal etkenlerin farklılaşmasıyla değişebilmektedir. Toplumsal anlamda değişkenlik gösteren bu kriterle ilgili istatistiksel anlamda anlamlı bir sonuca ulaşamaması değişkenlik gösteriyor oluşu dolayısı ile net bir davranış paterni oluşturmamasıyla açıklanabilir.

Araştırmada 1-2 çocuk sahibi olan katılımcılar ile 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında evlilik doyumu düzeyi bakımından istatistiksel anlamlı bir farkın olduğu görülür ($p<.05$). Ortalama sıra değerleri incelendiğinde 3-4 çocuk sahibi olan katılımcıların daha yüksek evlilik doyumu düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Levenson, Carstensen ve Gottman'ın (1995) yürüttükleri çalışmada hipotezlerinden biri orta yaşlı çiftler için çocuklar yaşlı çiftlere göre daha büyük bir çatışma kaynağı olacağıdır; araştırma sonucunda ise ulaştıkları sonuç çocuklar üzerindeki anlaşmazlığın göreceli bir sıralamada olduğu yönündedir. Diğer yandan Hatipoğlu (1993) yaptığı çalışmada çocuk sayısının evlilik doyumunu yordamadığı bulgusuna ulaşmıştır. Benzer olarak Çağ ve Yıldırım (2013) araştırmasında da çocuk sayısının evlilik doyumunu yordamadığından bahsedilmiştir. Collins ve Coltrane'in 1991 yılında yaptıkları araştırmanın sonucuna göre evlilik doyumunu yordayan faktörlerden biri çocuk sahibi olmaktır. Çocuk sahibi olmanın yapılan çalışmada evlilik doyumunu yordamasıyla ilgili payı %59 olarak belirlenmiştir. Collins ve Coltrane'in (1991) yaptıkları çalışma 3-4 çocuk sahibi babaların evlilik doyumlarının daha yüksek çıkmasını destekler niteliktedir. Buradan yola çıkarak evlilik doyumu yüksek olan çiftlerin çocuk sahibi olma konusunda istekli olacakları, çocuk sahibi olduktan sonra da evlilik doyumunda yükselme olacağı söylenebilir.

SONUÇ

Araştırmanın sonucunda ortalamanın üstü ve altında evlilik doyumuna sahip katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmektedir. Ortalama farklar incelendiğinde ortalamanın üzerinde evlilik doyumu düzeyinde olan katılımcıların daha yüksek sabır ve hoşgörü altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ortalama sıra değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Daha açık bir ifade ile örneklem ortalamasının üzerinde evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların daha yüksek sabır ve hoşgörü boyutu bağlanması, sevgi ve gurur boyutu bağlanması ve paternal bağlanma düzeyinde oldukları söylenebilir. Diğer yandan ortalamanın üstü ve altında evlilik doyumuna sahip katılımcılar arasında etkileşimde zevk altboyutu bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır.

Farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu görülmektedir. Farklılığın kaynağı olan grup veya grupların tespiti amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ikili karşılaştırmalarında 35 yaş ve üzeri katılımcılar ile 31-35 yaş arası katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından farkların olduğu tespit edilmiştir. Ortalama sıra değerleri incelendiğinde ise 35 yaş ve üzeri katılımcıların 31-35 yaş arası katılımcılardan daha yüksek sabır ve hoşgörü altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ortalama sıralarına sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda 35 yaş ve üzeri katılımcıların 31-35 yaş arası katılımcılardan daha yüksek sabır ve hoşgörü boyutu ve paternal bağlanma düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Yapılan diğer ikili karşılaştırmalarda yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır.

Farklı eğitim seviyesindeki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülmektedir. Farklı gelir seviyesindeki katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu, sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülmektedir.

Farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu,sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülmektedir.

Kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu,sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülmektedir.

1-2 çocuk sahibi ve 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında sabır ve hoşgörü altboyutu, etkileşimde zevk altboyutu,sevgi ve gurur altboyutu ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farkların saptanamadığı görülmektedir.

Farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Farklı seviyede eğitime sahip katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Farklı gelir seviyesinde olan sahip katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Farklı sürelerdir evli olan katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Kız ve erkek bebek sahibi olan katılımcılar arasında Evlilik Doyumu Ölçeği bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

1-2 çocuk sahibi olan katılımcılar ile 3-4 çocuk sahibi olan katılımcılar arasında evlilik doyum düzeyi bakımından % 95 güven düzeyinde istatistiksel anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Ortalama sıra değerleri incelendiğinde 3-4 çocuk sahibi olan katılımcıların daha yüksek evlilik doyum düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir;

1. Bebeği psikolojik, zihinsel ve gelişimsel açıdan etkileyen önemli bir faktör olan paternal bağlanma konusunda babalar daha bilinçli ve farkında bir hale getirilmelidirler. Çeşitli eğitim (seminerler vb.) uygulamalarıyla bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir.
2. Literatürde bahsedildiği gibi annelerin (eş desteği ve teşviki yoluyla) paternal bağlanma konusundaki katkısının yadsınamaz olduğu araştırmalarca da gözler önüne serilmiştir. Bu açıdan annelerin de bilinçlenmesini sağlamak önemli bir faktördür. Çeşitli eğitim (seminerler vb.) uygulamalarıyla bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir.
3. Araştırma, örneklemi artırılarak ve farklı bölgelerde uygulanarak genişletilebilir.
4. Bu araştırmada ele alınmayan kriterler (babanın geçirdiği travma, madde kullanımı vb.) ileriki çalışmalarda ele alınarak araştırma genişletilebilir.

KAYNAKLAR

- Acar, H. (1998). *Ankara'da sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aisworth, M. D. S., & Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child development*, 49-67.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology Press.
- Aktürk, B. E. (2006). Marital satisfaction in Turkish remarried families: *Comparison among marital status, effect of stepchildren and contributing factors* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). ODTÜ, Ankara.
- Allen, J. P., Moore, C., Kuperminc, G., & Bell, K. (1998). Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child development*, 69(5), 1406-1419.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2).
- Bartholomew, Kim; Horowitz, Leonard M. *Journal of Personality & Social Psychology*. Aug91, Vol. 61 Issue 2, p226-244. 19p. 9 Diagrams, 11 Charts.
- Başal, A.H. (2006). Türkiye’de Doğum Öncesi, Doğum ve Doğum Sonrası Çocuk Gelişimi ve Eğitimine İlişkin Gelenek, Görenek ve İnançlar, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIX (1): 45-70.
- Başbakkal, Z.(1999). *Babaların bebek bakımındaki rolü*. Yayımlanmamış Özgün Çalışma, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu,
- Beavers, W. R. (1985). *Successful marriage: A family systems approach to couples therapy*. WW Norton.
- Bell, S. M., & Ainsworth, M. D. S. (1972). Infant crying and maternal responsiveness. *Child development*, 1171-1190.

- Bell, L., St-Cry, Tribble, D., Paul, D., Long, A. (1998). A Concept Analysis of Parent-Infant Attachment, *Journal of Advanced Nursing* (Jan), 28(5):1071-1081
- Benware, J. (2013). Predictors of Father- Child and Mother Child Attachment in Two Parent Families. All Graduate Theses and Dissertations, Utah State University, Utah.
- Berry, J. O., & Jones, W. H. (1995). The parental stress scale: Initial psychometric evidence. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12(3), 463-472.
- Biller, H. B. (1993). *Fathers and families: Paternal factors in child development*. ABC-CLIO.
- Bowlby, J. (1951). *Maternal care and mental health* (Vol. 2). Geneva: World Health Organization.
- Bowlby, J. (1960). Rief and Mourning in Infancy and Early Childhood. *The psychoanalytic study of the child*, 15(1), 9-52.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss*. Vol. 3, New York: Basic Books.
- Bowly, J. (1988). *A secure base: Clinical aplications of attachment theory*. New York, Brunner-Routledge.
- Bowlby, J., May, D. S., & Solomon, M. (1989). *Attachment theory*. Lifespan Learning Institute.
- Boratav, H. B., Fişek, G. O., & Ziya, H. E. (2014). Unpacking masculinities in the context of social change: Internal complexities of the identities of married men in Turkey. *Men and Masculinities*, 17(3), 299-324. / Boratav, H. B., Fişek, G. O. ve Ziya, H. E. (2017). *Erkekliğin Türkiye Halleri*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bourassa J., Couture L., Cyr L. e Malenfant R. (1986): *L'éclosion du devenir parent: éléments théoriques suivis d'un programme pilote de formation des intervenants (es) en périnatalité auprès des familles à risque*. Québec Canada: DSC du CHUL.
- Boyce, P., Condon, J., Barton, J., & Corkindale, C. (2007). First-time fathers' study: psychological distress in expectant fathers during pregnancy. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 41(9), 718-725.

- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental psychology*, 28(5), 759.
- Bradbury, T. N., & Karney, B. R. (2004). Understanding and altering the longitudinal course of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66(4), 862-879.
- Braudbury, T. N. & Fincham, F. D. (1988). Individual Difference Variables In Close Relationships:A Contextual Model Of Marriage As An Integrative Framework. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 54(4), 713 721.
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D., & Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to pre-K. *Applied Development Science*, 11(4), 208-213.
- Carstensen, L. L., Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (1995). Emotional behavior in long-term marriage. *Psychology and aging*, 10(1), 140.
- Coley, R. L., Lewin-Bizan, S., & Carrano, J. (2011). Does early paternal parenting promote low-income children's long-term cognitive skills?. *Journal of Family Issues*, 32(11), 1522-1542.
- Collins, R., Coltrane, S., (1991). *Sociology of Marriage and the Family: Gender, Love, and Property*. 3rd edition. Nelson-Hall, Chicago.
- Condon, J. T., Corkindale, C. J., Boyce, P.(2008). Assessment of Postnatal Paternal–Infant Attachment: Development of a Questionnaire Instrument, *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 26(3): 195–210.
- Craddock, A. E. (1991). Relationships between attitudinal similarity, couple structure, and couple satisfaction within married and de facto couples. *Australian Journal of Psychology*, 43(1), 11-16.
- Cranley, M. S. (1981). Development of a tool for the measurement of maternal attachment during pregnancy. *Nursing research*.
- Çevik, A., ve Ceyhun, B. (1993). Türkiye'de babalar ve aile içinde değişen rolleri: psikodinamik bir değerlendirme. *Psikiyatri Bülteni*, 2(3), 121-126.

- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çoban, A. (2003). *Doğum sonrası anne-yenidoğan etkileşimini etkileyen bazı etmenlerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Dinç, S. (2014). *Baba-bebek arasındaki bağlanma durumu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dodson F (1995) Çocuk Yaşken Eğilir: Doğumdan Altı Yaşa Kadar Çocuk Bakımı ve Eğitimi. (Çev. S Selvi), İstanbul, Özgür Yayınları.
- Dokur, M., & Profeta, Y. (2006). *Aile ve çift terapisi*. Morpa.
- Donley, M. G. (1993). Attachment and the emotional unit. *Family Process*, 32(1), 3-30.
- Dowd, N. E. (2005). Fathers and the Supreme Court: Founding Fathers and Nurturing Fathers. *Emory LJ*, 54, 1271.
- Dökmen, Z. Y., & Tokgöz, Ö. (2002). Cinsiyet, eğitim, cinsiyet rolü ile evlilik doyumu, eşle algılanan benzerlik arasındaki ilişkiler. *XII. Ulusal Psikoloji Kongresi*, 9-13.
- Erel, O., & Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological bulletin*, 118(1), 108.
- Fearon, R. P., & Belsky, J. (2016). Precursors of attachment security. In J. Cassidy, & P. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (3rd ed.) (pp. 291–313). New York, NY: The Guilford Press.
- Fenell, D. L. (1993). Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*, 15, 446-460.
- Finnbogadóttir, H., Svalenius, E. C., & Persson, E. K. (2003). Expectant first-time fathers' experiences of pregnancy. *Midwifery*, 19(2), 96-105.
- Fişek, G. O. (1991). A cross-cultural examination of proximity and hierarchy as dimensions of family structure. *Family Process*, 30(1), 121-133.

- Fowers, B. J., & Olson, D. H. (1993). ENRICH Marital Satisfaction Scale: A brief research and clinical tool. *Journal of Family psychology*, 7(2), 176.
- Fägerskiöld, A. (2008). A change in life as experienced by first-time fathers. *Scandinavian journal of caring sciences*, 22(1), 64-71.
- Genesoni, L., & Tallandini, M. A. (2009). Men's psychological transition to fatherhood: an analysis of the literature, 1989–2008. *Birth*, 36(4), 305-318.
- Gladding, S. T. (2015). *Family therapy: History, theory, and practice*. Pearson.
- Goodman, C. C. (1999). Reciprocity of social support in long-term marriage. *Journal of Mental Health and Aging*.
- Goodsell, T. L., Barrus, R. J., Meldrum, J. T., & Vargo, D. W. (2010). Fatherhood harmony: Polyphony, movement, and subjectivity. *Fathering*, 8(1), 3.
- Gökmen, A. (2001). Evli Eşlerin Birbirine Yönelik Kontrolcülük Ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Güleç, D., & Kavlak, O. (2013). The study of reliability and validity of paternal-infant attachment scale in Turkish society Baba-bebek bağlanma ölçeği'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 10(2), 170-181.
- Güngör, H. C. (2007). Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumuna ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Grossmann, K., Grossmann, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheuerer-Engelisch, H., & Zimmermann, A. P. (2002). The uniqueness of the child–father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social development*, 11(3), 301-337.

- Hatipoğlu, Z. (1993). The Role Of Certain Demographic Variables And Marital Satisfaction Of Husbands And Wives. Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hazan, C. ve Shaver , P. R. (1994). Bağlanma (Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar İçin Bir Çerçeve). *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-2.
- Hazen, N. L. , McFarland, L. , Jacobvitz, D., Boyd-Soisson, E.(2010). 'Fathers' Frightening Behaviours and Sensitivity with Infants: Relations with Fathers' Attachment Representations, Father-Infant Attachment, and Children's Later Outcomes', *Early Child Development And Care*, 180 (1): 51-69.
- Hawkins A. J., Bradford, K. P., Palkovitz, R., Christiansen, S. L., Day, R. D. ve Call, V. R. A. (2002). The inventory of father involvement: A pilot study of a new measure of father involvement. *The Journal of Men's Studies*, 10 (2), 183-196
- Hawkins, D. N. (2005). Unhappily ever after: Effects of long term, low quality marriages on well-being social forces. *The University of North Carolina Press*, 84 (1), 451–471.
- Holtzworth-Munroe, A., Jacobson, N. S., DeKlyen, M., & Whisman, M. A. (1989). Relationship between behavioral marital therapy outcome and process variables. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(5), 658.
- Hortaçsu, N. (1991). *İnsan İlişkileri*. (1. Baskı). Ankara: İmge Yayınları.
- Ishii-Kuntz, M., & Coltrane, S. (1992). Predicting the sharing of household labor: Are parenting and housework distinct?. *Sociological Perspectives*, 35(4), 629-647.
- Karagöz, Y. (2016). SPSS ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler. *Ankara: Nobel Yayın*.
- Karen, R. (1994). *Becoming attached: Unfolding the mystery of the infant–mother bond and its impact on later life*. Warner Books.
- Kavlak, O., & Sirin, A. (2007). Maternal and paternal attachment and the role of nurse. *Journal of Ege University School of Nursing*, 23, 183-194.

- Kavlak, O., & Şirin, A. (2009). Maternal bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 189-202.
- Kayacı, M. (2008). Maternal bağlanmayı etki eden faktörlerin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa*.
- Kotelchuck, M., Zelazo, P. R., Kagan, J., & Spelke, E. (1975). Infant reaction to parental separations when left with familiar and unfamiliar adults. *The Journal of genetic psychology*, 126(2), 255-262.
- Kurdek, L. A. (1991). Marital stability and changes in marital quality in newly wed couples: A test of the contextual model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 8(1), 27-48.
- Kuzucu, Y. (2016). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35).
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., & Levine, J. A. (1985). Paternal behavior in humans. *American zoologist*, 883-894.
- Larson, J. H., & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 228-237.
- Lauer, R. H., Lauer, J. C., & Kerr, S. T. (1990). The long-term marriage: Perceptions of stability and satisfaction. *The International Journal of Aging and Human Development*, 31(3), 189-195.
- Lewis, R. A., & Spanier, G. B. (1979). Theorizing about the quality and stability of marriage. *Contemporary theories about the family: research-based theories/edited by Wesley R. Burr...[et al.]*.
- Lucassen, N., Tharner, A., van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., Volling, B. L., Verhulst, F. C., Tiemeier, H. (2011). The association between paternal sensitivity and infant–father attachment security: A meta-analysis of three decades of research. *Journal of Family Psychology*, 25, 986–992.
- Mackey, R. A., & O'Brien, B. A. (1995). *Lasting marriages: Men and women growing together*. Abc-Clio.

- McVeigh, C., John, W., Cameron, C. (2005). Fathers' Functional Status Six Weeks Following The Birth Of A Baby: A Queensland Study. *Australian Midwifery Journal*, 18 (1).
- Mehall, K., G., Eisenberg, N., Spinrad, T., Geartner, T. (2009). Examining The Relations Of Infant Temperament And Couples Marital Satisfaction To Mother And Father Involvement: A Longitudinal Study. *Fathering*, 7 (1), 23-48.
- Merikangas, K. R., Stolar, M., Stevens, D. E., Goulet, J., Preisig, M. A., Fenton, B., & Rounsaville, B. J. (1998). Familial transmission of substance use disorders. *Archives of general psychiatry*, 55(11), 973-979.
- Minuchin, S. (1974). *Families & family therapy*. Cambridge: Harvard University Press.
- Model, S. (1981). Housework by husbands; Determinants and implications. *Journal of Family Issues*, 2, 225-237
- Morgan, D. (1991). Ideologies of marriage and family life. *Marriage, Domestic Life, and Social Change: Writings for Jacqueline Burgoyne (1944–88)*, 113-138.
- Mussatayeva, M. (2018). Alt sosyo-ekonomik düzeydeki kadınların evlilik doyumu ile aile işlevlerinn incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özdamar, K. (2016). Ölçek ve Test Geliştirme. *Eskişehir: Nisan Yayımevi*.
- Özenç, E. (2002). The role of attechment styles in partner pairing and satisfaction within marriage in critical and non-critical stages. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Paquette, D., Bolte, C., Turcotte, G., Dubeau, D., Bouchard, C. (2000). A New Typology of Fathering: Defining and Associated Variables. *Infant and Child Development*, 9, 213–230.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Pierrehumbert, B., Santelices, M. P., Ibáñez, M., Alberdi, M., Ongari, B., Roskam, I., & Borghini, A. (2009). Gender and attachment representations in the preschool years:

- Comparisons between five countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(4), 543-566.
- Pridham, K. F., & Chang, A. S. (1985). Parents' beliefs about themselves as parents of a new infant: Instrument development. *Research in nursing & health*, 8(1), 19-29.
- Radin, N. (1973). Observed paternal behaviors as antecedents of intellectual functioning in young boys. *Developmental Psychology*, 8, 369-376.
- Robinson, L. C., & Blanton, P. W. (1993). Marital strengths in enduring marriages. *Family Relations*, 38-45.
- Rosen-Grandon, J.R. ve Myers, J.E. (2001). Assessing successful committed relationships: Charisma, the Characteristics of Marriage Inventory. Unpublished Manuscript.
- Rossi, A. S. (1984). Gender and parenthood. *American Sociological Review*, 1-19.
- Rubin, R. (1984). Maternal Identity and the Maternal Experience. *AJN The American Journal of Nursing*, 84(12), 1480.
- Russell, G. 1983. The changing role of fathers? University of Queensland Press, St. Lucia, Queensland. Sagi, A. 1982.
- Schumm, W. R. (1985). Beyond relationship characteristics of strong families: Constructing a model of family strengths. *Family Perspective*, 19(1), 1-9.
- Sevil, Ü., & Kavlak, A. G. O. (2003). Couvade Sendromu (Sempatik Gebelik). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 6(6).
- Sımsıkı, H. (2011). *Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Soyer, A. (2006). An Exploration Of Masculinity, Femininity, Sexual Fantasy, And Masturbation As Predictors Of Marital Satisfaction. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.

- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 15-28.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Sternberg, R. J., & Hojjat, M. (Eds.). (1997). *Satisfaction in close relationships*. Guilford Press.
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J., & Lamb, M. E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2-and 3-year-olds: contributions to language and cognitive development. *Child development*, 75(6), 1806-1820.
- Tezer, E. (1992). Evlilik Doyumu Ve İş Doyumu: Bir Ön Çalışma. *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 1(3), 24-26.
- Tezer, E. (2016). Evlilik İlişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Türk psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7).
- Thibaut, J.W. & Kelley, H.H. (1959). *Social Psychology Of Groups*. New York: Willey.
- Torun, C. (2005). Türk evli çiftlerin ilişkilerini yürütmede kullandıkları stratejiler ve evlilikte doyum. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Klinik Psikoloji, İstanbul.
- Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Üncü, S. (2007). Duygusal Zeka Ve Evlilik Doyumu İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Üstünöz A, Güvenç G, Akyüz A ve ark. (2010) Comparison of Maternal and Paternal Fetal Attachment in Turkish Couples. *Midwifery*, 26:1-9.
- Yalçın, J. Y. (2010). Anne bebek arasındaki bağlanma olgusunun infantil kolik ile ilişkisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin*.

- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(4).
- Weiss, R. S. (2006). The attachment bond in childhood and adulthood. *In Attachment across the life cycle*, 74-84.
- White, L., & Keith, B. (1990). The effect of shift work on the quality and stability of marital relations. *Journal of Marriage and the Family*, 453-462.

EKLER

Ek1: Etik Onay İzni

Ek2: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Ek3: Katılımcı Bilgi Formu

Ek4: Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği

Ek5: Evlilik Yaşamı Ölçeği

Ek 1

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

09.04.2018

Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji (tezli) programı öğrencisi **Gizem HAMURCU**'nun "**Evlilik Doyumu ve Paternal Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tezine anket çalışması yapması Etik Kurulumuzca uygun görülmüştür.

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Ebru URAL
BAŞKAN

Prof. Dr. Akile Reşide GÜRSOY
ÜYE

Prof. Dr. Şahattin SARI
ÜYE

Prof. Dr. Turgut ÖZKAN
ÜYE

Prof. Dr. Tekin MEMİŞ
ÜYE

Prof. Dr. Ali Vahit TURHAN
ÜYE

Prof. Dr. Oğuz MAKAL
ÜYE

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
ÜYE

Prof. Dr. Erdoğan TAŞKIN
ÜYE

Beykent Üniversitesi İletişim Hattı: 444 1997 - 0850 340 34 34 - www.beykent.edu.tr

Ayazaga Mahallesi Yedigöller Mahallesi Hastane Köyü Cad. No: 19, Sarıyer 34396 İstanbul / Faks: (0212) 289 44 90

Bey Mülkiyeti Yedigöller Mah. Güneşli Yolu Cad. No: 3/A, Beykent Şişli, Büyükdere 34520 İstanbul / Faks: (0212) 867 55 48

Taksim Yedigöller Mah. No: 65, Taksim, Beşiktaş 34437 İstanbul / Faks: (0212) 243 62 76 - info@beykent.edu.tr

Ek 2

T.C. Beykent Üniversitesi

Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Gizem Hamurcu tarafından yürütülen ‘ Paternal Bağlanma ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’’ başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı paternal bağlanma ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada sizden tahminen 40 dk ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 100 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya gizemhamurcu@gmail.com e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Bu formu imzalayarak yukarıdaki bilgileri anladığımı ve araştırmaya kabul ettiğimi beyan ederim.

İmza.....

Tarih.....

Ek 3

Kişisel Bilgi Formu

- 1) Yaşınız;
 - a) 25-30
 - b) 31-35
 - c) 35+
- 2) Eğitim Düzeyiniz;
 - a) İlkokul
 - b) Lise
 - c) Lisans
 - d) Lisansüstü
- 3) Çalışıyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 4) Geliriniz;
 - a) 1000-3000 TL
 - b) 3001-5000 TL
 - c) 5000+ TL
- 5) Şu an yaşadığınız yer;
 - a) Köy (nüfusu 2000'den az)
 - b) Kasaba (nüfusu 2000-10000 arası)
 - c) Şehir (nüfusu 10000'den fazla)
- 6) Kaç yıllık evlisiniz?
 - a) 1-5
 - b) 6-10
 - c) 10+
- 7) Kaçıncı evliliğiniz?
 - a) 1.
 - b) 2.-2.+
- 8) Bebeğinizin cinsiyeti nedir?
 - a) Kız
 - b) Erkek
- 9) Sahip olduğunuz çocuk sayısı kaçtır?

- a) 1-2
- b) 3-4
- c) 5-5+

10) Tanı almış olduğunuz psikolojik bir hastalığınız var mı?

- a) Evet
- b) Hayır

Ek 4

BABA - BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

1. Bebekle ilgilendiğim zamanlar kızgınlık veya öfke hissediyorum;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

2. Bebekle ilgilendiğim zamanlar, onun huysuzlaştığını ve beni üzmeye çalıştığını hissediyorum;;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

3. Son iki hafta içinde bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum;

a. Hoşlanmama

b. Bebeğe karşı güçlü duygularım yok

c. Zayıf sevgi

d. Orta düzeyde sevgi

e. Yoğun sevgi

4. Bebeğimin neye ihtiyacı olduğunu ya da ne istediğini anlayabiliyorum;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

5. Bebeğimle olan etkileşim seviyemi göz önüne alırsak şöyle olduğuma inanıyorum;

a. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha fazla ilgiliyim.

b. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha fazla ilgiliyim.

c. Benimle aynı durumdaki çoğu babayla aynı seviyede ilgiliyim.

d. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha az ilgiliyim.

e. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha az ilgiliyim.

6. Bebeğimle birlikteyken sıkıldığımı hissediyorum;

- a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

7. Bebeğimle birlikte diğer insanların yanındayken onunla gurur duyduğumu hissediyorum;

- a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

8. Bebekle ilgilenmeye ve onun bakımına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorum;

- a. Doğru b. Doğru değil

9. Kendimi(eşim dışında) çevremdeki insanlarla bebek hakkında konuşurken buluyorum;

- a. Hergün birçok kez b. Hergün birkaç kez c. Günde bir kez d. Nadiren

10. Bebekten ayrılmam gerektiği zamanlar kendimi;

- a. Her zaman üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak her zaman zor gelir)

- b. Sık sık üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak sık sık zor gelir)

- c. Hem üzüntü hem de rahatlama duygularını birlikte hissederim.

- d. Sık sık rahatlamış hissederim (ve ayrılmak sık sık kolay gelir).

- e. Her zaman rahatlamış hissederim (ve ayrılmak her zaman kolay gelir).

11. Bebekle birlikteyken;

- a. Her zaman çok doyum alıyorum.

- b. Sık sık doyum alıyorum.

- c. Ara sıra doyum alıyorum.

- d. Çok nadir doyum alıyorum.

12. Bebekle birlikte olmadığım zamanlar, kendimi onu düşünürken buluyorum;

- a. Her Zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

13. Bebekle birlikteyken;

- a. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı uzatmaya çalışırım.
- b. Hiçbiri
- c. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı kısa tutmaya çalışırım.

14. Bebekten bir süre uzak kaldığımda, onunla tekrar birlikte olmak için genellikle şöyle hissedirim;

- a. Bu düşünceden yoğun bir keyif alırım
- b. Bu düşünceden orta düzeyde keyif alırım
- c. Bu düşünceden çok az keyif alırım
- d. Bu düşünce hakkında hiçbir şey hissetmem.
- e. Bu düşünce hakkında olumsuz hislerim olur.

15. Geçen üç ay süresince, beş dakika ya da daha fazla süreyle kendimi uyuyan bebeği izlerken buluyorum;

- a. Her zaman
- b. Sık sık
- c. Ara sıra
- d. Hiçbir zaman

17. Bebek nedeniyle vazgeçmek zorunda kaldığımız şeyleri düşününce;

- a. Ona çok fazla kızdığımı görüyorum
- b. Ona orta düzeyde kızdığımı görüyorum
- c. Ona çok az kızdığımı görüyorum
- d. Ona hiç kızmıyorum

18. Geçen üç ay süresince, kendime zaman ayıramadığımı ve kendi uğraşlarımı sürdüremediği hissediyorum;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

19. Bebeğimle birlikte olduğum zaman genellikle;

a. Çok sabırsızım b. Biraz sabırsızım c. Biraz sabırlıyım d. Çok sabırlıyım

Ek 5

Evlilik Yaşamı Ölçeği

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.

- ☐ Kesinlikle katılmıyorum
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılıyorum

☐ Kesinlikle katılıyorum

2. Evliliğimizdeki engellerin aşılmaz olduğunu düşünüyorum.

- ☐ Kesinlikle katılmıyorum
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kesinlikle katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.

- ☐ Kesinlikle katılmıyorum
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kesinlikle katılıyorum

4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.

- ☐ Kesinlikle katılmıyorum
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kararsızım

☐ Katılıyorum

☐ Kesinlikle katılıyorum

5. Evliliğimiz zaman zaman bana yük gibi geliyor.

☐ Kesinlikle katılmıyorum

☐ Katılmıyorum

☐ Kararsızım

☐ Katılıyorum

☐ Kesinlikle katılıyorum

6. Huzurlu bir ev yaşamım var.

☐ Kesinlikle katılmıyorum

☐ Katılmıyorum

☐ Kararsızım

☐ Katılıyorum

☐ Kesinlikle katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.

☐ Kesinlikle katılmıyorum

☐ Katılmıyorum

☐ Kararsızım

☐ Katılıyorum

☐ Kesinlikle katılıyorum

8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.

☐ Kesinlikle katılmıyorum

☐ Katılmıyorum

☐ Kararsızım

☐ Katılıyorum

☐ Kesinlikle katılıyorum

9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşır.

☐ Kesinlikle katılmıyorum

☐ Katılmıyorum

☐ Kararsızım

☐ Katılıyorum

☐ Kesinlikle katılıyorum

10. Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.

☐ Kesinlikle katılmıyorum

☐ Katılmıyorum

☐ Kararsızım

☐ Katılıyorum

☐ Kesinlikle katılıyorum

ÖZGEÇMİŞ

1992 yılında Yozgat'ta doğdum. Liseyi Ankara'da Çağrıbey Anadolu Lisesi'nde, üniversiteyi Çankaya Üniversitesi Psikoloji bölümünde tam burslu olarak tamamladım. 2016 yılında üniversiteden mezun olduktan sonra 2016-2018 yılları arasında İstanbul'da Koza Eğitim ve Danışmanlık'ta çocuk ve ergen odaklı olarak psikolog ünvanıyla çalışma hayatımı sürdürdüm. İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde formasyon sertifika programını ve İstanbul Üniversitesi'nde yürütülen CAS sertifika programını tamamladım. Aile ve Çift Terapisi alanında İFTİ Psikoterapi'de yürütülen eğitime ve Mehmet Sungur tarafından yürütülen CBT eğitimine devam etmekteyim.

Gizem HAMURCU

gizemhamurcu@gmail.com